

Elementi horora u romanu Luna Roberta Naprte

Postolović-Asl, Gašpar

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:377275>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

FILOZOFSKI FAKULTET U PULI

Preddiplomski sveučilišni studij Jezična i interkulturalna medijacija

GAŠPAR POSTOLOVIĆ – ASL

ELEMENTI HORORA U ROMANU *LUNA* ROBERTA NAPRTE

Završni rad

Pula, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

FILOZOFSKI FAKULTET U PULI

Preddiplomski sveučilišni studij Jezična i interkulturalna medijacija

GAŠPAR POSTOLOVIĆ – ASL

ELEMENTI HORORA U ROMANU *LUNA* ROBERTA NAPRTE

Završni rad

JMBAG: 0303077012, redoviti student

Studijski smjer: Jezična i interkulturalna medijacija

Kolegij: Književnost i kultura

Mentor: doc. dr. sc. Tanja Habrle

Komentor: lekt. Sarah Zancovich

Pula, rujan 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Gašpar Postolović – Asl, kandidat za prvostupnika Jezične i interkulturalne medijacije ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i biografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Gašpar Postolović – Asl dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelja prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Elementi horora u romanu LUNA Roberta Naprte* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilište Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

Zahvala

Zahvaljujem profesorici i mentorici Tanji Habrle i sumentorici i lektorici Sari Zancovich što su imale strpljenja, dale mi podršku, ojačale moju motivaciju i vjeru u izradi završnog rada.

Neizmjerne hvala svim profesorima filozofskog fakulteta i talijanistike što su me osim predmeta koje smo obrađivali učili i o drugim bitnim stvarima u životu. Znam da je bilo i loših dana. Ne može biti svaki dan lijepo i moramo se s time nositi. Za suze bi se moglo reći da su to i suze tuge i radosnice jer uskoro će se put moga života promijeniti i neću biti više student ali SVI VI profesori koji ste meni predavali na fakultetu ćete mi biti u sjećanju i stvarno sam Vam zahvalan na onome što ste me učili.

Želim se zahvaliti svim mojim prijateljima, poznanicima i kolegama što su mi bili podrška. Također se zahvaljujem i svojoj obitelji, a posebno mami i tati što su imali povjerenja u mene tokom studiranja.

Od srca vam mnogo hvala!

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. O hororu i osjećaju straha općenito.....	2
2.1 Razlika između dječjeg i tinejderskih horora	3
3. Primjer tinejderskog horor romana u Hrvatskoj: <i>Luna</i> Roberta Naprte.....	14
4. Biografija hrvatskog pisca Roberta Naprte.....	14
5. Kratki sadržaj Luninog serijala.....	15
5.1 <i>Luna</i> , prvi dio (2010.).....	15
5.2 <i>Testament grofa Drakule</i> (2012.).....	16
5.3 <i>Na krilima demona sokola</i> (2012.)	16
5.4 <i>Red zmaja</i> (2012.).....	17
5.5 <i>Dijete koje znamen nosi</i> (2012.).....	17
6. Podvrste horora prisutne u romanu <i>Luna</i>	18
6.1 Tinejderski horor.....	18
6.2 Ljubavni podžanr	19
6.3 Značajke pustolovnog romana.....	20
6.4 Fantasy	21
6.5 Paranormalni horor	22
6.5 Gotički horor.....	23
7. Književne reference i sličnosti s drugim djelima svjetske književnosti	24
7.1 Wolfharti i Dursleyi	24
7.2 Predlošci iz svjetske književnosti za likove antagonista	30
8. Zaključak.....	36
9. Literatura.....	37
10. Sažetak	39
11. Abstract.....	40

1. Uvod

U ovom se završnom radu ukratko opisuje žanr horora u filmu i književnosti te se pobliže opisuju elementi horora i fantastike prisutni u romanu *Luna* hrvatskog novinara i pisca Roberta Naprte. Također se opisuju i karakteristike likova, navode se vrste horora općenito te obrazlažu scene koje su prisutne u knjizi. Bit će riječi o razlici između dječjeg i tinejderskog horora (na primjeru filma i u književnim djelima). Namjera je rada još i pronaći razlike između prvog dijela romana *Luna* i nastavaka koji čine taj serijal.

Kada je riječ o hororu, ljudima se javljaju različiti osjećaji i na pojam horor nadovezuju se slični pojmovi i usklci kao što su na primjer *teror*, *užas*, *strava*, „ajme meni“ itd. Nažalost, horor ne postoji samo u knjizi, na televiziji, u kinu ili na internetskim stranicama, on itekako postoji i u stvarnosti jer kada gledamo na televiziji ili čitamo u novinama što se sve događa u svijetu, odmah vidimo stravu koja se događa u stvarnosti, npr. ukrajinski rat koji je započeo Vladimir Putin ili kineski masakr za Noć vještica te razna svakodnevna ubojstva. Horor se može događati i u (pod)svijesti te se izraziti kroz noćne more ili pak biti nevezan za realnost, a biti izazvan našim strahovima i tjeskobama. Ali možda je to već i problem psihičke naravi, no horor je zasigurno fenomen psihološke prirode i on utječe na ljudsku psihu.

2. O hororu i osjećaju straha općenito

Kada je riječ o ovom žanru, većini ljudi je poznato što je to horor. Horor je danas veoma rašireni žanr, ne samo u medijima (televizija, igrice, stripovi itd.) nego i u raznim knjigama kao npr. u djelima Stephena Kinga¹, Williama Peter Blattyja² itd. Horori također postoje i u primjerima iz industrije igračaka (lutke iz crtanog filma Monster High³). Dijete može na primjer poželjeti lutku u obliku zombija, vukodlaka ili vampira. Sve se to može naći u ponudi. Ali čak bi se i odrasle osobe mogle zaprepasti zbog izgleda takve lutke. Zanimljivo je da se za Noć vještica djeca obuku u jezive maske koje izazivaju osjećaj straha i nemira, odnosno uče se suočavati s takvim osjećajima u kontroliranim uvjetima. U prošlosti su, 70-ih i 80-ih godina prošloga stoljeća, kada još nisu postojali mobiteli, Facebook, Instagram i razne druge društvene mreže, mladi ljudi također tokom ljeta, za vrijeme večernjih izlazaka, znali ispričati neku priču užasa kako bi se zabavili i privukli pažnju svojih prijatelja i vršnjaka.

Naime, prema riječima Howarda Phillipsa Lovecrafta⁴, autora jednog od najpopularnijih američkih fantasy i horor romana, ovaj se žanr temelji prije svega na atmosferi koja se stvara. Neki od najboljih zapleta nastaju na temelju fragmenata koji proizlaze iz nesvjesnog, a jedinu vrijednost postižu uspjehom evokacije određenog osjećaja. Stoga se vrijednost takvog djela ne može ocjenjivati kroz kvalitetu fabule i zapleta, već kroz stupanj emocija koje uspije potaknuti na svojem vrhuncu (Lovecraft u Faeti, 1997: 6-7).

Možemo reći da žanr horora odnosno filma strave i užasa nije za svakoga. Kao što se vidi iz primjera koje smo naveli, gledaju ih i djeca vrtičke i niže osnovnoškolske dobi, a za taj uzrast postoje također i knjige poput onih Roberta Lawrencea Steina⁵. Takav

¹ Stephen King (1947) američki je pisac poznatih romana IT (ONO prema kojem je snimljen film 1990. godine i novija verzija snimljena 2017. godine, a nastavak 2019.), Isijavanje, Doctor Sleep, Carrie itd. Dostupno na <https://www.actualidadliteratura.com/hr/knjige-o-biografiji-Stephen-King/>.

² William Peter Blatty (7.1.1928. New York – 12.1.2017. Bethesda) američki je pisac, redatelj i producent. Poznat je po romanu Egzorcist – istjerivač đavla koji je snimljen 1973. godine. Knjiga je izdana 1971. godine, a film koji je snimljen po njemu je šokirao publiku. Dostupno na <https://bljesak.info/kultura/flash/umro-william-peter-blatty-tvorac-filma-the-exorcist/183264>.

³ Monster High je animirana serija, počela se emitirati 5.5.2010. godine, a emitirala se do 30.10.2015. godine. 26.9. 2010. izdana je istoimena knjiga autorice Lisi Harrison. Također je 2022. godine napravljen crtani mjuzikl.

⁴ Howard Phillips Lovecraft (20. kolovoza 1890., Providence, SAD – 15. ožujka 1937. Providence, SAD) američki pisac horora, fantastike i znanstvene fantastike koji je imao značajan utjecaj na moderne pisce fantastičnog horora.

⁵ Robert Lawrence Stein (R.L.Stine) najpoznatiji je pisac horora i trilera za djecu i mlade. Autor je postigao veliku popularnost kod čitatelja mlađe dobi. Dostupno na <http://library.foi.hr/m3/autor.php?B=1&mg=1&lang=hr&h=metelgrad&A=0000000761>.

bi film također mogle pogledati osobe sa zdravstvenim problemima poput srčanih ili psihičkih problema. Horror film, ovisno o tome koliko je strašan, može izazvati šok, ubrzan rad srca, vrpoljenje ili čak, ako je toliko grozan, gledatelj nije u mogućnosti pogledati film do kraja pa se često događa da osobe koje su gledale film napuste kino dvoranu ili ugase odmah laptop ili televizor jer im se film ne sviđa. Možemo reći da je horor u bilo kojem obliku žanr koji izaziva strah, noćne more te osjećaje i pomisli koje su negativne za čovjeka. S druge strane, u sljedećem se citatu navode i opisuju pozitivne strane horora.

Gledanje horor filmova značajno poboljšava raspoloženje, barem ako je vjerovati sociolozima. Ljudi se osjećaju manje anksiozno, manje frustrirano i sretniji su nakon gledanja horora. Ali, da biste osjetili dobre strane gledanja horora, morate biti prestrašeni dok ih gledate. U slučaju da je izostalo uzbuđenje, izostat će i dobiti za zdravlje. Ne zaboravite da strašni filmovi mogu ostaviti trajne posljedice i traume na djecu. Čak 26 posto studenata koji su sudjelovali u studiji Sveučilišta Michigan reklo je kako su u djetinjstvu doživjeli traume gledajući horore, a to je rezultiralo trajnom anksioznošću.⁶

2.1 Razlika između dječjeg i tinejđerskih horora

Kada je riječ o razlici između dječjih i tinejđerskih horora, može se reći da je veoma teško razlučiti što je u današnje doba primjereno, a što nije primjereno za djecu i mlade.

Dječji horor postoji u literaturi i u filmovima, a pogotovo u crtanim filmovima jer ih djeca najradije gledaju u današnje vrijeme. Neovisno o mediju u kojem ga pronalaze, horor fascinira djecu i mlade koje privlače abjekcija i odbojnost, a cijela je dječja književnost prožeta ljupkim vratašcima sa svojim krvavim ključevima i dražesnim pupoljcima koji rastu iz vaza u kojima su zakopane dekapitirane glave, od Boccaccia do Andersena (Faeti, 1997: 28).

Već su u prošlosti postojali dječji horori poput *Janka Raščupanka* (na njemačkom *Die Struwwelpeter*) kojeg je napisao Heinrich Hoffman⁷. U ovoj slikovnici je autor opisivao loše ponašanje kod djece. Najbolji primjer je *Priča o Branku Sisanku* (*Die Geschichte vom Daumen Lutcher*) u kojem govori kako majka prije odlaska u šetnju

⁶ <https://n1info.hr/lifestyle/a319023-horor-filmovi-dobri-su-za-zdravlje/> (Posjećeno 18. prosinca 2022.).

⁷ Heinrich Hoffmann (13. lipnja 1809.-20. rujna 1884.) je bio njemački psihijatar.

upozorava sina da ne smije sisati palac jer veliki krojač dođe sa divovskim škarama da izreže palčeve svakom dječaku koji ga bude sisao. Naravno, čim je majka otišla, Branko je počeo sisati palac do mile volje te je kasnije došao krojač i ogromnim škarama isjekao Branku palčeve na obje ruke. Na zadnjem listu slikovnice možemo vidjeti ilustraciju tužnog Branka koji više nema palčeve. Također je dobar primjer *Priča o Gašparu Jušku (Die Geschichte vom Suppen Kaspar)* u kojoj se govori kako je lik bio debeo i stalno vikao da ne želi jesti juhu. I tako je iz dana u dan počeo mršavjeti, a peti je dan umro. Još je jedan dobar primjer priča pod nazivom *Zaista tužna priča sa žigicama (Die gar traurige Geschichte mit dem Feuerzeug)*. U ovoj priči se Paulina igrala s lutkom dok su roditelji bili odsutni. Za vrijeme igre je zapazila žigice i igrala se s njima. Mačke su je upozoravale da se ne igra s njima, ali ih je Paulina ignorirala. Na kraju priče je Paulina izgorjela i od nje je ostao samo pepeo, a mačke su plakale nad njom.

Slika 3. Krojač je velikim škarama isjekao palac Branku Sisanku

Slika preuzeta iz <https://www.kqed.org/arts/13863411/how-one-brutal-childrens-book-from-1845-left-permanent-marks-on-pop-culture>

Kao primjer dječjeg horora, izdvojili bi *Koralinu* iz 2009. godine (na izvornom jeziku *Coraline*), animirani film nastao stop-motion tehnikom koji se temelji na istoimenoj knjizi autora Neila Gaimena iz 2002. godine. Već u uvodnom dijelu filma sablasna glazba i slike u gledatelju pobuđuju osjećaje napetosti, iščekivanja i zbunjenosti. Horor u ovom filmu ima i elemenata fantastike. Koralinina obitelj se doselila u novi dom, u Pink Palace Apartments. Djevojčica upoznaje osebujne susjede, dvije ekstravagantne starije dame koje su nekad bile glumice, April Spink i Miriam Forcible, koje stanuju u prizemlju i ruskog akrobata gospodina Bobinskyja, koji stanuje na katu iznad Koralinine obitelji, a bavi se dresiranjem miševa za mišji cirkus.

Roditelji su veoma zaposleni i ne mogu posvetiti dovoljno vremena Koralini. Ona je nezadovoljna, pokušava privući njihovu pažnju. Nastoji se spasiti od dosade i istražuje staru i zapuštenu kuću. Koralina pronalazi mala vrata koja su zaključana. Majka joj otključa, ali nema prolaza, vrata su zazidana. Iz noći u noć djevojčica u snu prolazi kroz ta vratašca i ulazi u čudnovati paralelni svijet. Dolazi u kuću koja je veoma slična njenoj, ali tamo je sve lijepo i zabavno. Roditelji su slični njenim roditeljima, ali pokazuju puno pažnje i ljubavi, imaju puno vremena za nju. Roditelji, igračke i ostali stanovnici tog paralelnog svijeta umjesto očiju imaju dugmad. Koralina se silno zabavlja na početku, ali s vremenom shvaća da je upala u zamku zle vještice. Nakon što je djevojčica odbila da se i njoj zašije dugmad umjesto očiju, zla vještica je zatoči u ogledalo gdje se nalaze i duhovi djece koje je u prošlosti začarala. Djeca ju zamole da pronađe njihove oči i tako oslobodi njihove duše. Djevojčici dječak Neželjko (na engleskom Wybie Lovat) i crni mačak koji može ući u paralelni svijet, ali nije u vlasti zle vještice, pomažu da se spasi iz paralelnog svijeta. Crni mačak razgovara s Koralinom, savjetuje ju i objašnjava kako stvari stoje u svijetu zle vještice, ali samo kada se tamo nalazi. U stvarnom svijetu mačke ne govore. Koralina je uspjela pobjeći iz paralelnog svijeta, spasiti svoje roditelje i duhove začarane djece, ali kroz vrata se provukla žičana šaka zle vještice. U trenutku kada je Koralina pokušala baciti ključ paralelnog svijeta u bunar, šaka ju je sustigla i došlo je do borbe, zatim stiže Neželjko i oni zajedno uspiju pobijediti zlu vješticu i ubaciti razmrskanu šaku i ključ u bunar. Na kraju filma djevojčica uživa u zabavi priređenoj za obitelj i susjede, dolaze i Neželjko i njegova baka, a vrt je pun tulipana.

Ovaj film ima elemente različitih vrsta horora. Svakako ga možemo svrstati u dječji horor jer je ta vrsta horora manje zastrašujuća od tinejdžerskog horora. U filmu se ne prikazuje eksplicitno nasilje i nema scena koje su veoma uznemirujuće. Prisutni su također komični elementi, naročito u dijelovima filma u kojima se Koralina druži sa svojim osebujnim susjedima. Također, na predstavi u kazalištu koju je zla vještica stvorila čarolijom, na svim mjestima u publici sjede psi, uz pse su tu samo Neželjko i Koralina. Također, obje glumice su prikazane gotovo sasvim gole, jedna kao sirena, a druga kao Venera.

U različitim preobrazbama koje se događaju u filmu, primjećujemo elemente paranormalnog horora, npr. u momentu kada Koralina odbija da joj se zašije dugmad umjesto očiju i dolazi u sukob s „drugom majkom“, zla vještica se preobrazi u ružnu

ženu i više ne liči Koralininoj majci. U filmu ima i elemenata avanture. Koralina na savjet mačka predlaže „drugoj majci“ izazov: Koralina treba pronaći oči začarane djece i svoje roditelje. Ako uspije, ona i začarana djeca će biti slobodna, u suprotnom će ostati zauvijek u paralelnom svijetu i dopustiti da joj zla vještica prišije dugmad umjesto očiju.

Također se može reći da je *Koralina* (2009.) slična crtanom filmu *Alisa u zemlji čudesa* kojeg je 1951. godine snimio Walt Disney⁸, a knjigu napisao autor Lewis Carroll⁹ 1865. godine. U tablici je prikazana usporedba između dvaju crtanih filmova kroz nekoliko primjera.

<i>Koralina</i> (2009.)	<i>Alisa u zemlji čudesa</i> (1951.)
Doselila se zajedno s roditeljima u <i>Pink palace Apartments</i> . Nije bila zadovoljna jer roditelji nisu imali vremena za nju. Dosađivala se u kući.	Alisa je boravila u prirodi zajedno sa svojom sestrom i mačićem Dinnah. Dok je njena sestra čitala knjigu Alisa je izrađivala vijenac od cvijeća. Dosađivala se.
Kada je išla na spavanje, zapazila je miša i krenula njegovim stopama.	Kada je zaspala među cvijećem, zapazila je bijelog zeca kako je gledao na sat i jurio i stalno govorio da je kasno te je krenula za njim.
Tunel je bio sav ljubičast kada se uputila prema čudesnom svijetu. Tamo je opazila roditelje sa gumbima umjesto očiju.	Kada je jurila za zecom, pala je u rupu. Na početku je bilo malo mračno, a potom u je u toj rupi bilo razno raznih stvari i mnogo namještaja.
Mačka ju je upozorila da je taj svijet jako opasan.	Češirska mačka joj je savjetovala da ode do Kraljice Srca ako se želi osloboditi tog svijeta.

⁸ Walt Disney (puno ime Walter Elias Disney), američki filmski redatelj, animator i producent (Chicago, 5. XII. 1901 – Burbank, 15. XII. 1966). Isprva raznoslač novina, zatim novinski crtač pa, u suradnji s U. Iwerksom, autor crtanih filmova i reklama. Dostupno na <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15422>.

⁹ Lewis Carroll (pravo ime Charles Lutwidge Dodgson), engleski pisac i matematičar (Daresbury, 27. I. 1832 – Guilford, 14. I. 1898). Svjetsku je slavu postigao romanima *Alisa u zemlji čudesa* (*Alice's Adventures in Wonderland*, 1865) i *Alisa s one strane ogledala* (*Through the Looking-Glass: And What Alice Found There*, 1871), remek-djelima dječje književnosti. Dostupno na <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=10892>.

<p>Koralina je sudjelovala u opakoj igri da pronade tri loptice, to jest oči koja pripadaju djeci koja su zatočena prije nje.</p>	<p>Kada je Kraljica Srca vidjela tko je bojao papirnate ruže naredila je kartama da odsjeku glave trima kartama koje su to napravile. Alisu je pozvala na partiju kriketa, ali mačka je napravila cijelu zbrku.</p>
<p>Na kraju je filma Koralina uspjela pobijediti maćehu uz pomoć Neželjka i zavlada velika sloga između Koralininih roditelja i susjeda s kojima žive.</p>	<p>Poslije suđenja je Kraljica na sudu naredila da odrube Alisi glavu jer je ona mislila da je djevojčica kriva za sve. Svi likovi su jurili za njom. Kada je kroz ključanicu opazila sebe kako spava sa mačićem, nagovorila je samu sebe da se probudi. Na kraju filma je pričala sestri sve što je sanjala, ali ona joj je rekla da su to sve gluposti i odvela ju je na čaj.</p>

Slika broj 4. Maćeha i Koralina u opasnoj igri (2009.)

Slika preuzeta iz <https://www.pinterest.com/pin/89790586290891473/>

Slika broj 5. Alisa među pričajućim cvijećem (1951.)

Slika preuzeta iz <https://disnerdmoviechallenge.com/blog/review-alice-in-wonderland-dmc-14>

Kao drugi primjer dječjeg horora, navest ćemo film *Kuća monstrum (Monster House)* iz 2006. godine. Dječak D.J. (Dustin James) otkriva da se u susjednoj kući u kojoj starac Horace Nebbercracher živi sam, događaju čudne stvari, a i susjed izgleda zastrašujuće. Susjed ne dopušta djeci da se približe njegovom posjedu i oduzima im igračke. D. J. teleskopom prati što se događa ispred susjedove kuće i bilježi svaki put kada neko dijete ostane bez igračke (tricikl, lopta, zmaj itd.) Dustinovi roditelji odlaze na put. Pomalo šašava dadilja Zee zadužena je brinuti se o dječaku, ali mogli bismo je opisati kao dadilju iz noćne more. Zastrašuje Dustina i misli samo na to kako bi se zabavila. Dovodi svog momka da joj pravi društvo i šalje Dustina da ostane u svojoj sobi. Dustinov prijatelj Chowder (Charles) dolazi da mu pokaže svoju novu loptu. Lopta nesretnim slučajem završi na susjedovom travnjaku. Dustin pokuša uzeti loptu, ali dolazi do sukoba starca i dječaka. Tijekom sukoba veoma uzrujan starac se sruši i odveze ga hitna pomoć. Iako susjed više nije u kući, dječaci shvate da im prijete velika opasnost, kuća je živa i jednostavno proguta sve što se približi. Chowdwera je kuća zamalo progutala. Dječaci su vidjeli kako je pas nestao sa travnjaka, a kako je tijekom noći nestao i Zee-in momak, pretpostavili su da je kuća i njega ščepala. Dražesna djevojčica Jenny Bennett obilazi kuće i prodaje slatkiše za Noć vještica. Jenny želi pozvoniti na vrata kuće i dječaci je pokušaju upozoriti da se ne približava. Djevojčica ih nije ozbiljno shvatila i ipak je ušla u dvorište. Kuća ju je napala i zamalo progutala. Djeca ispričaju dadilji, a zatim i policiji što se dogodilo, ali im odrasli nisu povjerovali. Oni odluču zajedno napasti kuću. Odlaze po savjet strastvenom igraču video igrice koji radi kao dostavljač pizza. On im kaže da postoje takve uklete kuće i da se mogu uništiti,

ali treba napasti izvor života, srce. Slijedi vrlo napeta borba djece s kućom, vraća se iz bolnice i susjed. Zajedno žele uništiti kuću i uz velike napore u tome uspiju. Susjed je bio sretan kada je shvatio da se oslobodio teškog tereta i da je sve te godine bio u ropstvu kuće. Želio je biti prijatelj s djecom pa su navečer D.J., Chowder, Jenny i on vratili djeci igračke koje je kuća tokom svih tih godina otela. Na samom kraju, možemo vidjeti kako iz kuće izlaze pas i sve osobe koje je kuća progutala, oni nisu bili mrtvi već samo zarobljeni.

Objasnit ćemo elemente horora u ovom animiranom filmu. Svakako se film može svrstati u dječji horor jer su u središtu događanja. Govori se o temama zanimljivima djeci, igračkama, maškarama (*trick or treat*). Također nisu prisutne scene gdje se nasilje prikazuje na izravan način. Film možemo svrstati u kategoriju paranormalnog jer se u njemu pojavljuju mnoge zastrašujuće scene koje nemaju nikakve veze s realnošću. Kuća koja se kreće, živa je. Vrata se transformiraju u usta. Djeca trče, a kuća ih proganja. Sve te scene žive kuće su zastrašujuće i upravo zbog toga film i spada u žanr horor. Ovaj film je svakako i avanturistički. Prikazuje borbu djece s kućom i njihovu pobjedu na kraju filma. D.J i njegovi prijatelji se odlučuju suprotstaviti kući jer uviđaju veliku opasnost za djecu koja će te večeri otići na maškare, kao i za cijeli grad. Ovaj film ima i elemente ljubavnog filma. Dječaci nastoje privući pažnju djevojčice jer su obojica od prvog trena u nju zaljubljeni. Također, u pozadini ove zastrašujuće priče je tragična ljubav gospodina Nebbercrackera i njegove žene Costance, koja nesretnim slučajem na gradilištu njihove kuće živa upada u cement te tako kuća postaje ukleta, a Costance nastavlja živjeti kao kuća.

Tinejdžerski horor se razlikuje od dječjeg jer je u njemu često prisutno i nasilje koje se prikazuje na izravan način. Za takav tip horora možemo reći da nikako nije primjeren za dječju dob. U takav horor mogu biti uključeni konzumiranje alkohola i opojnih sredstava, seks i nasilje. U dječjem horor bi na primjer neki lik iz filma mogao biti ubijen, ali to ne bi bilo vidljivo na izravan način, sama scena užasa ne bi bila prikazana. To se može vidjeti na primjeru iz Disneyjevog crtanog filma, točnije u načinu na koji je stradala zla maćeha preobražena u staricu u crtanom filmu o *Snjeguljici*. Grom je udarilo o tlo i vještica je pala. Grom je izazvao odron kamenja i to je ubilo zlu maćehu, no nigdje se u crtanom filmu izravno ne vidi da ona umire.

David Punter¹⁰ smatra da je adolescentima horor privlačan ne toliko zbog samih scena nasilja i krvoprolića, već zbog osjećaja odbojnosti koji one izazivaju, a koji se poistovjećuje s osjećajem odbojnosti koji u toj fazi odrastanja oni osjećaju prema vlastitom tijelu koje se mijenja, pod utjecajem tenzije između tijela i uma koji ne može pronaći način da razgovjetno artikulira raskorak u kojem se nalazi (Punter, 1996: 150)

Jedna od brutalnijih podvrsta tinejderskog horora je Slasher horor¹¹, u kojem razvoj događaja često dovodi glavnog lika, bilo djevojku ili momka u adolescentnoj dobi, do zadatka da ubije zlikovca hladnim ili vatrenim oružjem. Takva vrsta horora ne postoji samo u knjigama i filmovima (Twilight saga, Vampiriska akademija, Vampirski dnevnik itd.) već i u igricama poput Until Dawn, The Quarry, Friday the 13th: The Game¹². Pojavom interneta i razvojem društvenih mreža i servisa poput YouTubea, Instagrama itd., otvara mogućnost da mnogi adolescenti, od kojih neki imaju samo 12 ili 13 godina, u svoje slobodno vrijeme gledaju YouTubeove koji su po zanimanju Gameri, poput PewDiePiea¹³, koji igra takve horor igrice za svoje sljedbenike te i na taj način oni dolaze u doticaj sa slasherom i s drugim podvrstama horora.

Kao primjer tinejderskog horora u svijetu glazbe, navest ćemo glazbeni spot *Thriller* snimljen 1982. godine u kojem pjeva američki pop pjevač Michael Jackson. Glazbeni spot započinje tako da Michael Jackson¹⁴ zajedno sa svojom djevojkom Olom izlazi iz kina jer joj se nije svidio zastrašujući film koji su gledali. Michael Jackson joj je rekao da je to samo film i počeo pjevati za vrijeme šetnje kako bi je zabavio. Tijekom romantične šetnje se grupa zombija digla iz grobova i krenuli su prema Michaelu i Oli. Michael i Ola nisu znali kako da se obrane. Kasnije se Michael Jackson pretvorio u zombija te je započeo koreografski ples sa zombijima. Nakon koreografskog plesa, Ola je pobjegla u kuću kako bi se spasila, ali ju je Michael unatoč

¹⁰ David Punter autor je petnaest akademskih knjiga, od kojih se mnoge vrte oko gotičke fikcije. *The Literature of Terror: The Gothic Tradition* (vol. 1-2, 1996.) jedan je od najrelevantnijih priručnika o gotici objavljenih do sada. Također je urednik deset svezaka, a predavao je na sveučilištima u različitim zemljama, pa čak i na kontinentima. Dostupno na https://www.researchgate.net/publication/360729562_The_Dark_Thread_An_Interview_with_David_Punter (posjećeno 24.09.2023.)

¹¹ Slasher horor je vrsta horora koji uključuje serijskog ubojicu koja ubija ljude (tinejdere) raznim oštrim alatima i oružjem. Poznati filmovi su: *Petak 13*, *Strah u Ulici Brijestova*, *Noć Vještica* itd.

¹² <https://whatculture.com/gaming/10-best-teen-horror-video-games?page=5>

¹³ Felix Arvid Ulf Kjellberg (Göteborg, 24. listopada 1989.), poznatiji po imenu PewDiePie, je švedski youtuber najpoznatiji po svojim video uradcima na servisu YouTube gdje ima preko 100 milijuna pretplatnika. Dostupno na <https://www.wikiwand.com/hr/PewDiePie>

¹⁴ Michael Joseph Jackson (Gary, Indiana, 29. kolovoza 1958. – Los Angeles, Kalifornija, 25. lipnja 2009.) bio je američki pop glazbenik čiji je kontroverzni osobni život bio dio američke popularne kulture posljednje četvrtine 20. stoljeća. Dostupno na https://www.wikiwand.com/hr/Michael_Jackson

svemu uspio sustići zajedno sa zombijima. Ola se pokušala zaključati u sobu i postaviti fotelju pred vrata da spriječi njihov ulazak. Nije uspjela te ju je Michael Jackson uhvatio za rame, a ona je vrisnula od straha. Michael joj je rekao da je sve u redu, da je to bio samo san i da će je otpratiti kući. Ola je pristala na to i na kraju glazbenog spota možemo vidjeti da Michael ima mačje oči i čuje se smijeh zlikovca.

Također kratki film *Thriller* možemo usporediti sa dječjim animiranim filmom pod nazivom *Shrek Thriller Night* (2011.). Ovaj crtani film pronalazi inspiraciju upravo u glazbenom spotu iz 1982. godine. Željeli bi usporediti glazbeni spot i crtani film te navesti neke sličnosti koje smo uočili.

U spotu, a i u crtanom filmu glavni junaci odlaze u kino gledati film. U spotu je film koji gledaju toliko strašan da ga Ola ne može nastaviti gledati i ona i Michael zajedno izlaze. U crtanom filmu Shrek, Fiona i njihovi prijatelji odlaze vidjeti *The Music Doth Sound*, što na engleskom jeziku znači *Glazba zvuči*. Naslov, kao i filmski plakat te film koji se prikazuje na platnu, podsjećaju na popularni film *The Sound of Music/ Moje pjesme moje snovi*¹⁵. U originalnom spotu pjeva samo Michael Jackson dok u animiranom filmu pjeva više likova. Više-manje se svi likovi preobraze u zombije, osim Shreka. Shrek se budi iz sna. Nalazi se u kinu, a film tek počinje. Animirani film na šaljiv način donosi neke momente prisutne u spotu za pjesmu *Thriller*. U oba filma preokret donosi buđenje iz sna: oboje, Ola i Shrek shvate da zastrašujući događaji nisu bili realnost, već noćna mora. Shrek na kraju animiranog filma reagira na veselu scenu filma kao da je strašna scena iz horor filma.

¹⁵ *Moje pjesme, moji snovi* (eng. *The Sound of Music*) američki je mjuzikl iz 1965. kojeg je režirao Robert Wise. Film se temelji na istinitoj priči o Mariji Von Trapp i grupi koja je u Americi djelovala pod nazivom Trapp Family Singers. Dostupno na [https://www.wikiwand.com/hr/Moje_pjesme,_moji_snovi_\(1965.\)](https://www.wikiwand.com/hr/Moje_pjesme,_moji_snovi_(1965.))

Slika broj 5. Kraj glazbenog spota Thriller američkog pop glazbenika Michaela Jacksona

Slika preuzeta iz <https://villains.fandom.com/wiki/Thriller>

Slika broj 6. Kratkometražni glazbeni animirani spot Shrek Thriller Night

Slika preuzeta iz <https://soundcloud.com/freddie-gomez-861826597/shrek-thriller-night>

U završnom radu će se opisati još dva filma kao primjer tinejderskog horora. To su filmovi *Vrisak* (1996.) i *Mrak film* (2000.). Ovi filmovi nisu za djecu. Film *Vrisak* je horor film u kojem ima puno zastrašujućih scena. *Mrak film* nastao je kao parodija na film *Vrisak* i *Vrisak 2* (1997). U sva tri filma ubojica ima izgled *Ghostfacea*. U filmu *Mrak film*, seks, alkohol, konzumiranje narkotičkih sredstava, ubojstva i scene u kojima se vide ubijene žrtve su prisutni na apsurdan način, ništa od toga nije zastrašujuće jer djeluje nerealno. U horor filmu *Vrisak* glavna junakinja uspije raskrinkati ubojicu, ali tokom filma ubojica ubije velik broj ljudi i većinu njezinih prijatelja. *Mrak film* je horor parodija puna crnog humora. U horor parodiji prisutne su iste teme koje možemo naći i u ostalim tinejderskim hororima, ali je ovaj film pun apsurdna. U jednoj sceni vidimo kako su prijatelji koji su bili pod utjecajem alkohola i droge uključili ubojicu u svoje druženje. Početak filma je sličan. Djevojka pravi kokice, želi gledati horor film. Telefonom je zove nepoznata osoba. Djevojka shvaća da je u opasnosti i želi pobjeći. Ubojica je progoni. Zapravo je taj početak dio nekog, da tako kažemo, uobičajenog horor filma koji nije povezan s radnjom samog filma. U nastavku filma kreće sasvim nova priča s novim likovima. Taj je dio u *Mrak filmu* u potpunosti kopiran, čak su i dijalozi veoma slični. Scene u filmu *Vrisak* su zastrašujuće, vidimo kako su ubijeni djevojka Casey i njezin momak. Na kraju, čujemo vrisak majke koja je vidjela svoju mrtvu kćer obješenu na drvo. U filmu *Mrak film* situacije su toliko apsurdne, a scene toliko nerealne, da uopće nisu zastrašujuće.

Za kraj ćemo još usporediti filmove *Vrisak 2* (1997.) i horor parodiju *Mrak film*. U originalnom horor filmu vidimo kako su Phil i Maureen išli u kino gledati film. Kada su ušli u kino dvoranu, Maureen se nije svidio film, a tako ni reakcija publike na film. U sceni vidimo kako je ubojica najprije ubio Phila koji je izašao iz dvorane i čiju je odjeću obukao kako bi ubio drugu žrtvu. Ubojica je ušao u kinodvoranu i sjeo kraj djevojke. Maureen je naslonila glavu na rame ubojice misleći da je to Phil. Kasnije je ubojica ubio i Maureen, a svi su u publici mislili da je to samo gluma. Tek kada su vidjeli da je pala mrtva na pod, su uvidjeli da to nije gluma pa su svi u strahu pobjegli iz kino dvorane. Upravo je reakcija publike prisutne u dvorani veoma različita u ta dva filma. Na sličan način, u *Mrak filmu* vidimo kako je Brenda gledala film u kinu, a ubojica je sjeo kraj nje. Djevojka je cijelo vrijeme komentirala scene u filmu, čak joj je i zazvonio telefon pa je razgovarala za vrijeme filma. Sve je to izazvalo negodovanje ljudi u publici te je Brenda također došla u sukob s nekim od gledatelja te ih vrijeđala i svadila se s

njima. Kao u filmu *Vrisak 2*, ubojica koji je sjeo kraj Brende je izvadio nož. Muškarac iz publike uzeo je taj nož i njime napao djevojku. Nakon njega je još nekoliko gledatelja ubolo Brendu nožem. Konačno, umiruća djevojka dolazi pred kino platno i padne mrtva te se čuje strašan krik. Umjesto da su se zabrinuli što je ona mrtva, ljudi su zapljeskali i nastavili s užitkom gledati film. Ubojica je također ostao gledati film.

3. Primjer tinejderskog horor romana u Hrvatskoj: *Luna Roberta Naprte*

Roman *Luna* možemo svrstati u tinejderski horor. Važna karakteristika takvog romana je glavni lik koji je tinejđer, koji može biti muškog ili ženskog spola. U ovom slučaju djevojka Luna je glavni lik. Mnogi sporedni likovi su također adolescentne dobi. Čitatelje te dobi će interesirati odnosi i veze među likovima koji su bliski njima (prijateljstva, svađe, savezništva). U knjizi su prisutni elementi horora naročito u onim dijelovima gdje se opisuju negativni likovi i njihova zlodjela. Tinejderski horor pa tako i ova knjiga nije primjerena za dječji uzrast. U knjizi su prikazane psovke, golotinja, uznemirujuće scene (vampiri, vukodlaci, pijenje krvi itd.) Ima više primjera iz knjige koji djeluju zastrašujuće na čitatelja. Neki od njih su opis Alexa kao palog vampira, ubojstvo mladih Švedanki te preobrazba mladih djevojaka u Wlodimirove leptirice. Na kraju serijala, u dijelu *Na krilima demona sokola*, opisuje se Ivona uz Alexa koji u tom trenutku nije priseban. Ivona je zaljubljena u Alexa, ali koliko god se trudila, ne može „doprijeti” do njega.

Ivona se gola uvukla kraj Alexa pod poplun. Stisnula se uz njega i čvrsto ga zagrlila. Ljubila ga je po usnama, no on joj nije uzvrćao poljupce. Mazila ga je po tijelu, ali on joj nije uzvrćao dodire. Samo je tupo piljio u nju. Ivona se nije naljutila, dala mu je jednu pusicu u obraz, ugasila svjetlo i šapnula mu u uho: - Spavaj, slatki moj prinče, spavaj! (Naprta 2013: 264).

Ljubavne dogodovštine mladih, a i starije generacije, bit će također zanimljive tinejderskoj publici.

4. Biografija hrvatskog pisca Roberta Naprte

Robert Naprta rođen je 19. rujna 1967. godine u Zadru. Nakon uspješne novinarske karijere potpuno se posvetio književnom stvaralaštvu. Godine 2001.

objavljuje prvi roman *Bijela jutra*, potom i drugi roman *Marševski korak* (2002.). Nakon toga je napisao scenarij za prvu hrvatsku tv-sapunicu *Villu Mariju* i scenarij za prvu hrvatsku tv-krimseriju *Balkan inc.* Nakon pisanja scenarija vraća se književnosti i objavljuje još roman *Vampirica Castelli*, roman *Luna* te njegov nastavak *Vampir kojeg sam voljela* (2013.).

5. Kratki sadržaj Luninog serijala

5.1 Luna, prvi dio (2010.)

Glavna junakinja ovog romana je Luna, šesnaestogodišnja djevojka. Nakon tragične pogibije njezinih roditelja ona se seli kod majčine obitelji u Zagreb. Luna je kći vukodlaka i vještice, ali joj je obitelj to zatajila. Djevojka u Zagrebu živi sa svojom tetom i tetkom (Vanessa i Karlo) i bratićima Svenom i Erikom te s bakom Monom. Svi su u njezinoj obitelji vukodlaci i vještice, a i Luna je također vještica. Luna spoznaje da osim ljudi postoje i druga bića: mjenjolici, vampiri, vukodlaci, vještice, demoni itd. Postaje svjesna da se u prošlosti odvijala i da se i dan danas odvija bitka između dobra i zla. Lunina obitelj se bori na strani dobra i u toj borbi oni imaju važan položaj. Vampir Wladimir je oduzeo prijestolje grofu Drakuli dok se on nalazi u stoljetnom snu te želi još više ojačati svoju moć. Luna je dijete koje znamen nosi i prema predaji ima velike moći. Zbog toga je njezini neprijatelji žele oteti. Luna upoznaje i zaljubljuje se u vampira Alexa. Svi se u obitelji protive njezinoj vezi s Alexom i ne mogu ga nikako prihvatiti jer je Alex vampir, a vampiri su njihovi neprijatelji. U prvim školskim danima Luna dolazi u sukob s kolegicom iz razreda Ivonom, ali kasnije se djevojke sprijatelje. Ivonina majka Melita pripada redu crnih udovica koje svoje nadnaravne moći nemaju od rođenja, već ih dobiju tako da su pristale na Wladimirove uvjete uz teške posljedice. Crne udovice moraju svoje kćeri poslati Wladimiru na bal djevica te on svake godine izabere jednu i pretvori je u leptiricu, biće slično vampiru, ali bez vlastite volje. Melita se gorko pokajala i želi učiniti sve da spasi svoju kćer Ivonu od Wladimira. Prije mnogo je godina stric Karlo imao vezu s prijateljicom svoje žene, Melitom. Ona je zaniijela s Karlom i rodila je djevojčicu Ivonu te svima zatajila tko je otac njezinog djeteta. Kada su Karlo i Vanessa saznali istinu, ništa više nije bilo isto. Lunine se moći pojavljuju kada je najpotrebnije i to bez njezine volje, jednostavno se manifestiraju. Wladimir je zatočio bratića Erika i Melitu u tamnicu gdje već dugi niz godina boravi Lunin djed Lujo. Vojska vukodlaka, vještica i mjenjolika odlazi u dvorac Drachenstein, Wladimirovo uporište,

da ih oslobodi. Luna dolazi u trenutku najtežih borbi i zahvaljujući svojim moćima, koje su se opet pokazale u trenutku potrebe, pobjeđuje Wlodimira i njegovu vojsku vampira.

5.2 Testament grofa Drakule (2012.)

Luna žali za Alexom, uvjeren da je ubijen u bitci. Alex nije umro, bio je samo ranjen, ali se oporavio. Zarobio ga je Wlodimir i pretvorio u palog vampira, neku vrstu čudovišta. Luna i dalje otkriva svoje moći. Zmaj Siniša (jedan od starješina vampira) uz pomoć doktora Goodenougha, nakon mukotrpnog proučavanja starih i zaboravljenih knjiga, uspije pronaći mjesto koje je grof Drakula izabrao za svoj stoljetni san te ga odluči probuditi kako bi se ponovno uzdigao kao poglavar svih zmajeva vampira. Stric Karlo i djed Lujo kreću na Velebit u potragu za mitskim Canisom jer su željeli održati obećanje dato jednom poginulom psetoglavcu koji im je puno pomogao u borbi protiv Wlodimira i spasiti njegovu ženu i djecu. Melita se opet vratila crnoj magiji, koja je za nju bila poput ovisnosti, i ona joj se više nije mogla oduprijeti. Vanessa se obraća čarobnici Lilith da bi pomogla svojoj prijateljici Meliti koja se nalazila u nekoj vrsti transa, ali Lilith ih je prevarila i Melita je ostala zarobljenica Wlodimirove crne magije.

5.3 Na krilima demona sokola (2012.)

Luna se odlučuje na opasan poduhvat i uz pomoć demona sokola odlazi na Velebit da bi spasila Karla i Luju. Oni se stjecajem različitih okolnosti uspiju spasiti, iako su bili zarobljeni od strane psetoglavaca, a Luna se vraća kući s važnim informacijama. Wlodimir u svom dvorcu drži zatočene dvojicu znanstvenika, genetičara te želi uz pomoć znanosti doći do otkrića koja će ojačati njegove moći. Siniša uspijeva probuditi Drakulu iz stoljetnog sna, ali Drakula više nema onu moć koju je nekad imao, pati od teške demencije. Većinu vremena uopće nije pri svijesti i samo je u rijetkim momentima priseban. Wlodimir je Melitu i Ivonu zarobio u svom dvorcu. Lunin tetak, Ivonin otac krenuo je spašavati svoju kćer Ivonu, ali bilo je prekasno jer je ona već bila pretvorena u vampiricu. Ivona je Karlu veoma zamjerila što je nije na vrijeme spasio, ali je s vremenom počela uživati u novo otkrivenim moćima. Ivona je kao vampirica bila mnogo moćnija nego prije. Iz razloga što je ona kći vukodlaka, ona nije samo obična vampirica, njezina moć i snaga su puno veće nego u drugih vampira. Ivona koristi svoje novo

otkrivene moći te dovodi u probleme čak i lukavog Wlodimira koji se pokorava njenim željama, ali i dalje želi cijelu situaciju preokrenuti u svoju korist. Ivona zahtjeva od Wlodimira ,da pomogne Alexu i da ga oporavi iz stanja palog vampira. Na početku se Alex samo fizički preobrazio, bio je izgledom onaj stari ali nije bio pri sebi.

5.4 Red zmaja (2012.)

Po Wlodimirovom nalogu vampirica Sofija zavela je Luninog bratića Svena i ostala trudna s njim. Wlodimir je želio otkriti kakve će moći imati dijete vukodlaka i vampira te je htio njihovo dijete zadržati za sebe. On se zanosi idejom da pomoću znanosti postane vampir kome neće smetati sunčeva svjetlost, takozvani dnevni šetač. Luna susreće Alexa s Ivonom u gradu i primjećuje da je on u nekom gotovo nesvjesnom stanju, da ju ne prepoznaje. Wlodimir želi iskoristiti Ivonu da bi uništio grofa Drakulu, ali se Ivona odlučuje stati na Drakulinu stranu i postaje njegova štićenica. Alex se stjecajem nekih ne baš lijepih okolnosti, nakon saobraćajne nesreće u kojoj je vozač smrtno stradao on se nahranio njegovom krvlju, te se izliječio od svoje amnezije i postao svjestan tko je i što mu se sve dogodilo. Ivona ga je pokušala zavesti, ali Alex i dalje voli Lunu. Wlodimir je naložio znanstvenicima da ugrade u Alexovo tijelo eksploziv te zaprijetio Alexu da će, ako se kojim slučajem približi Luni, aktivirati eksploziv i oboje će nastradati.

5.5 Dijete koje znamen nosi (2012.)

Zmaj Hasan dođe upozoriti Lunu da će se na Medvedgradu održati skup na kojem će Ivona na Drakulinu inicijativu biti primljena u red zmaja te da su Alex, Ivona i svi zmajevi u velikoj opasnosti jer Wlodimir namjerava izvršiti atentat na njih i Drakulu. Luna se prurušila u Hasanovu pratilju i došla na ritual kojim je Ivona trebala biti primljena u red zmaja. Lunine nadnaravne moći pomažu joj da spasi Alexa i spriječi napad mjenjolika u obliku otrovne kiše. Zbog svih tih okolnosti Ivona nije proglašena zmajicom. Znanstvenik uklanja eksploziv iz Alexovog tijela, a Luna i Ivona shvate da su unatoč svim nesuglasticama i svađama, ipak prijateljice. Karlo u početku ne želi prihvatiti unuka koji je plod ljubavi njegovog sina s vampiricom, ali se kasnije predomisli i želi spasiti majku i dijete. Wlodimir nastoji pobjeći jer shvaća da je poražen, a trudna Sofija je u velikoj opasnosti zatočena kod grofa Drakule. U posljednjoj bitci za spas

trudne vampirice i Svenovog sina, Drakula, koji se preobrazio u zmaja bude poražen, upravo zbog čudesnih Luninih moći.

6. Podvrste horora prisutne u romanu *Luna*

U romanu *Luna* hrvatskog autora Roberta Naprte prisutni su elementi šest podvrsta horora. Obrazložiti ćemo zašto roman *Luna* posjeduje elemente određene podvrste horora i navesti primjere potkrepljene citatima iz knjige.

6.1 Tinejderski horor

Kao što je ranije obrazloženo, tinejderski se horor dosta razlikuje od dječjeg. Takav film ili knjiga okreću se publici mladih čitatelja te su prisutne teme koje su takvoj publici zanimljive i prisutne u njihovom životu kao što su roditeljske kazne, vršnjačko nasilje, zabava (gledanje MTV-ja, igranje videoigara, odlazak u discoclubove) itd. Stvarnost je okvir za samu priču, a u horor žanru prisutne su još zastrašujuće scene nasilja i ubojstva. Možemo pronaći elemente tinejderskog horora u romanu *Luna* jer je glavna junakinja djevojka koja ima 16 godina i koja je došla živjeti s tetkom Karlom i tetom Vanessom u Zagreb poslije smrti svojih roditelja. U prvom djelu romana već na početku knjige vidimo teme bliske mladim ljudima. Luna piše svoj blog i to joj je velika utjeha nakon iznenadne i nasilne smrti roditelja te vršnjačke svađe s Ivonom Ledinski, s kojom je tek kasnije postale prava prijateljica.

Primjer vršnjačkog nasilja i verbalnog ponižavanja možemo iščitati u sljedećim recima:

-Čuj Bluna – krenula je s vrijeđanjem Ivona – a da ti ipak nisi malo fulala ulaz, ha? Čistačice su ti dolje, u prizemlju znaš. Luna nije ništa rekla, samo ju je pogledala ravno u oči. Hladno bez emocija. To je Ivonu dodatno ražestilo, izvadila je svoj skupi mobitel i bez pardona uslikala Lunu, na opće odobravanje i kikota onih dviju glupača sa strane. -Jooj, super, ovo moram brzo staviti na fejs¹⁶, da svi vide kakve su seljače

¹⁶ Fejs (Facebook), mrežne stranice i servis za društveno umrežavanje što ga je 2004. pokrenula skupina studenata s američkoga Harvardova sveučilišta; skupinu su činili Mark Zuckerberg (1984), Dustin Moskovitz (1984), Chris Hughes (1983) i Eduardo Saverin (1982), a tim mrežnim stranicama danas upravlja američka tvrtka Meta Platforms Inc. (Facebook Inc. do 2021) sa sjedištem u Californiji. Dostupno na <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=68087>. (Pristupljeno: 23. travnja 2023.)

počele ići u našu školu – kazala je s gađenjem Ivona Ledinski dok je svima uokolo pokazivala Luninu sliku. (Naprta, 2010: 40).

U ovom citatu možemo vidjeti da je u knjizi Luna opisano i vršnjačko nasilje. Ivona želi posramiti djevojku koja je upravo stigla u njenu školu, vrijeđa je i slika mobitelom te joj kaže da će staviti sliku na Facebook. Vršnjačko nasilje veliki je problem jer kod osoba koje trpe takvo nasilje izaziva emocionalne traume.

6.2 Ljubavni podžanr

U ovom romanu se u više navrata govori o zabranjenoj ljubavi između vještica, vukova i vampira, spominje se i preljub i rastava. Dva su primjera o zabranjenoj ljubavi između vukodlaka, vještica i vampira. Prvi primjer je kada Luna (vještica) zajedno sa Nelom i Korinom u discoclubu upoznaje Alexa Tugomira, koji je vampir. Drugi primjer je kada je Sven Wolfhart (vukodlak) upoznao Sofiju Perlman (kći genetičara Miroslava Perlmana, vampiricu). Njih dvoje su se upoznali na Pelješcu kada je Sven zajedno sa Erikom, njegovim starijim bratom, i Vasilisom, vješticom i Erikovom zaručnicom, morao braniti Luninu kuću od zlih vampira.

U romanu je opisana ljubavna priča tih mladih likova. Tu su i ljubavni problemi između Karla i Vanesse. Ivona Ledinski i njezina majka Melita pretvorene su u vampirice. Karlo smatra da je Vanessa kriva za to i odlučuje se rastati od nje. Karlo je prije mnogo godina s Melitom imao ljubavnu avanturu i Melita je s njim dobila dijete, Ivonu, ali to nisu znali ni Karlo ni Vanessa. Vanessa je kasnije saznala za taj Karlov preljub iz prošlosti i veoma mu zamjerila, tako da je njihov brak bio u teškoj situaciji. Također, u nastavku vidimo da Vanessa izlazi s mjenjolicom Izidorom Kohnom koji ju je pozvao u restoran Valentino&Renato dok je njezin brak bio u krizi.

Primjer ljubomore u ljubavnom trokutu između Lune, Alexa i Ivone je vidljiv u sljedećem navodu:

- Alex... – nije s njega skidala pogleda Luna pa je ispružila ruku da ga dotakne, a Ivona se na to kiselo nasmiješila i doslovce ju lupila po prstima. – Miči svoje prljave šape s mog dečka, kujo! – prosiktala je Ivona. – Ivona? Kako se to izražavaš? – zabezknula se Vanessa. – A što se ti javljaš, kravo? – odmah se ubacila i Melita. – S kojim to pravom imaš govoriti mom djetetu kako da se izražava? (Naprta, 2013: 283)

Ljubavni problemi, zapleti i raspleti pridonose zanimljivosti knjige. Te su teme bliske mladim čitateljima kojima je ova knjiga i namijenjena te se oni lako mogu poistovjetiti s likovima mladića i djevojaka kao što su Luna, Ivona i Alex. Također, i dijalozi su prirodni, vješto se prikazuje način govora prisutan kod mladih ljudi.

6.3 Značajke pustolovnog romana

Kakav bi to bio film ili knjiga, bilo koje vrste, da nema pustolovine? Time se želi reći da je i u ovom romanu pustolovina jedna od vodećih niti u bitci između dobra i zla. Prisutni su elementi pustolovnog romana odnosno potraga, pustolovina, avantura i hrabri podvizi. Naveo bih primjer prisutan u dijelu romana *Na krilima demona sokola* u kojem Luna zajedno s Franzom i Fionom Falkner, demonima sokolima za koje vjeruje da su reinkarnacija njezinih roditelja, kreće u potragu za Karlom Wolfhartom i djedom Lujom jašući na njihovim leđima. Naročito su prisutni elementi avanture u zadnjem djelu naslova *Dijete koje znamen nosi* u kojem se Luna sukobljava s grofom Drakulom koji se pretvorio u zmaja i kojeg na kraju pobjeđuje, a u kojem se opisuje bitka između dobra i zla.

U sljedećem citatu su vidljivi elementi pustolovnog romana kroz Lunin let nad Velebitom u potrazi za nestalim tetkom i djedom:

Luni je srce lupalo sto na sat od silnog adrenalina što joj je strujao tijelom, okuražila se, podigla vizir kacige i pustila da je svjež, visinski zrak lupi po licu. Premda je teško dolazila do daha, bila je kao opijena, polako se uspravila, držeći Franza za golema i gusta pera na leđima. A onda je raširila ruke i pustila glas iz grla. - Aaaaaaaaaaaaa – derala se Luna iz petnih žila gore u visinama, gdje ju nitko ne može čuti. Nitko osim prestravljenih Franza i Fione, koji su se nauživali straha za Lunu u tim trenucima. Kad se dobro izvikala, Luna je mahnula Fioni, koja joj je krilima davala znake da se primi ponovo za Franza. (Naprta, 2013: 146).

Čitatelju će elementi pustolovine prisutni u romanu biti veoma zanimljivi. Tijek radnje u romanu donosi iznenađenja i preokrete. Često puta ne možemo ispustiti knjigu iz ruku jer nas zanima što će biti dalje. Čitatelj tako kroz likove i događaje u knjizi sam proživljava uzbuđenja i bude da tako kažemo prenesen u svijet avanture.

6.4 Fantasy

Jedna od karakteristika fantasy žanra koju pronalazimo u romanu su antropomorfne životinje. Taj je element, a i žanr općenito, veoma prisutan u različitim medijima, te ga osim u knjigama možemo pronaći u filmovima, stripovima, igricama i na društvenim mrežama, posebice kod osoba koje vole fantasy umjetnost i reprezentaciju antropomorfnih životinja kakvu nalazimo u djelima umjetnika objavljenih na mrežnoj stranici Deviantart. Drugim riječima, antropomorfne su životinje spoj između stvarnosti i mašte jer u stvarnom životu životinje ne mogu raditi sve što rade ljudi (kupovanje, posao, govor itd.). U stvarnosti ne postoje ni zmajevi, trolovi, gnomovi i ostali likovi iz mašte koje danas nalazimo samo u medijima ili koje možemo samo zamisliti. No, ponekad je teško reći što zaista postoji, a što ne. U prošlosti se vjerovalo da vještice zaista postoje. Zbog toga su ljudi proganjani i spaljivani na lomači. Danas su za nas vještice izmišljeni likovi koji ne postoje u stvarnosti ili su to u krajnosti njihove izvedenice u vidu raznoraznih vidovnjaka koji ljudima proriču budućnost.

Najbolji su primjeri fantastike u romanu likovi mjenjolika i psetoglavaca. U prvom primjeru, to jest u prvom djelu *Lune* (2010.), možemo vidjeti kako se mjenjolik u obliku Karla Wolharta preobrazio u poskoka kako bi ubio Lunu i baku Monu, ali ga je Luna porazila i tako pokazala svoje nadnaravne moći. Također ćemo navesti kao primjer fantastična bića, psetoglavce, koji imaju ljudsko tijelo i pseću glavu, a mogu biti samo muškarci, odnosno ne postoje žene psetoglavci. Iako izgledom posebni, u svemu ostalom imaju osobine ljudi. Psetoglavci su pokušali nagovoriti gradonačelnika Žuču da osudi Karla Wolharta i Ludovika Vukčića Hrvatinića što su ušli bez dozvole u njihov tajni grad, Mitski Canis:

- Gradonačelniče! – napokon se odvažio jedan stariji vučjak. – Čekaj malo, pare si nam uzeo, daj nam barem da malo uživamo dok budemo kasapili vukove. To nam ne možeš uskratiti. To je naše pravo, mi smo ga uhvatili. A Wlodimir nek' si sam hvata svoje vukove i nek' radi s njima šta ga volja. – Tako je! – začulo se iz publike. – Tako je! Smrt! Smrt vukovima! – U redu... U redu... – smirivao ih je Žučo. – Onda sutra tatarski od vučetine za sve, a što se Wlodimira tiče, svečano vam objavljujem: Tko ga šiša! Nećemo mi biti njegovi vazali do vijeka, nećemo mu više služiti, ako nas opet izigra i ne plati nam sve zaostatke. Lovu na sunce, Wlodimire! To mu ja poručujem! – Jeeee! Živio Žučo! Živio gradonačelnik! – oduševljeno su mu svi klicali. (Naprta, 2013: 68).

Ovaj citat pokazuje da su u djelu *Luna* prisutni elementi fantastike. Psetoglavci, bića koja imaju ljudske osobine a fizički izgledaju kao spoj psa i čovjeka dodaju kao i drugi nerealni likovi ovoj knjizi pomalo neočekivane elemente. Fantasy žanr je danas veoma popularan kod čitatelja.

6.5 Paranormalni horor

Kao što je ranije spomenuto, nasilne scene ovakvog tipa mogu izazvati napetost i iznenađenje kod ljudi koji čitaju knjigu ili onih koji gledaju takav sadržaj na televiziji ili drugom uređaju. U današnje vrijeme kada je filmska industrija veoma napredovala i te scene djeluju veoma realno, gledati takve scene izaziva strah i napetost. Mnogi ljudi, a posebice djeca, od takvog sadržaja mogu imati teške posljedice poput straha ili noćnih mora. Istaknut ćemo primjer iz serijala *Luna* koji ukazuju na karakteristike paranormalnog.

Paranormalni horor usko je povezan s demonskim podžanrom jer se fokusira na likove koji nisu živa bića. Duhovi i prikaze plaše gledatelje i stvaraju strah bez fizičke prisutnosti na ekranu. Na primjer, namještaj se pomiče, a da ga nitko ne dotakne ili hladnoća prolazi kroz zrak niotkuda. To su elementi paranormalne aktivnosti koji mogu biti od demonskog duha, nadnaravne moći ili duha. *Paranormal Activity*¹⁷, *The Conjuring*¹⁸, *The Amityville Horror*, *The Omen*, *Carrie* i *Poltergeist* su svi primjeri iz paranormalnog podžanra.¹⁹

Primjer paranormalnog u *Luni* pronalazimo u opisu Ivoninih paranormalnih moći kretanja po zidovima i plafonu nakon pretvaranja u vampiricu:

- Molim vas, popustite malo ugušit će se – zavapila je Ivona. – Hm... dobro – olabavio je sasvim malkice stisak Drakula, što je Ivona odmah iskoristila i brzinom munje se iz njega izvukla pa poskočila na strop, izvan njegova domašaja. Drakula je poludio, skočio

¹⁷ Paranormalno ili Paranormal activity, nezavisni horor redatelj Oren Pelia, sniman u popularnom mockumentary stilu, ostvario je fantastičan uspjeh na kino blagajnama čime je postao jedan od najprofitabilnijih filmova svih vremena. U ovoj zastrašujućoj priči pratimo mladi par čiji se život okrene naglavačke nakon što se usele u naizgled običnu kuću u predgrađu. Dostupno na <https://mojtv.hr/dvd/10941/paranormalno.aspx>

¹⁸ Prizivanje ili The Conjuring, Film sniman prema originalnim zapisima najpoznatijih demonologa, bračnog para Eda i Lorraine Warren! Temeljen na istinitim događajima "The Conjuring" predstavlja priču kako su svjetski priznati istražitelji paranormalnih aktivnosti Ed i Lorraine Warren pozvani pomoći obitelji koju je terorizirala prisutnost sila tame nastanjena u njihovoj kući na osami. Dostupno na <https://mojtv.hr/dvd/film/20890/prizivanje.aspx> (posjećeno 18 rujna 2023.)

¹⁹ Preuzeto s <https://www.lafilm.edu/blog/subgenres-of-horror-films-explained/#:~:text=Paranormal%20horror%20is%20closely%20related,a%20physical%20presence%20on%20screen.> (posjećeno 18. rujna 2023.)

za njom, ganjao je po sobici gore-dolje, ali ju nije mogao sustići. Ivona je bila prebrza čak i za moćnog grofa Drakulu koji se silno umorio od te jurnjave i sjeo zadihan na pod. Ivona je došlo da mu se odozgora izbelji, ali to nije učinila. – Siđi dolje, malena – pozvao ju je Drakula. – Neću, nema šanse, striček Drakula – prkosila mu je Ivona. – Siđi, neću ti ništa – ponovio je poziv Drakula. – Čujte, striček Drakula, ja sam spremna za novu rundu lovice. Ova se igra zove uhvati me, ako možeš – junačila se Ivona.« (Naprta 2013: 362).

U ovom ulomku možemo vidjeti paranormalan događaj. Ivona trči po stropu bježeći od grofa Drakule. Doživljaji straha koje čitatelj ili gledatelj proživljava nakon paranormalnih scena u knjizi ili filmu su veoma individualni. Prisutna je podjela među čitateljima (ili gledateljima) jer dok su mnogi ljudi veliki zaljubljenici u paranormalno, ima i onih koji potpuno odbacuju sve što nije moguće u realnom životu.

6.5 Gotički horor

Iz definicije gotike u književnosti, razvidno je da se sama fabula i glavni likovi *Lune* temelje na tom žanru, uz sve popratne elemente gotičkog horora poput vampira i prirode njihova preživljavanja koje se u ovom žanru pretvara u pravo krvoproliće. U književnosti, gotika (gotička fikcija ili gotička književnost) je stil pisanja

koji karakteriziraju tmurni ambijenti, groteskna radnja, nadnaravni elementi, romantika i egzotika. U osnovi se pojavio kao pod žanr romantizma²⁰ u Engleskoj 18. stoljeća. Kasnije, u 19. stoljeću, postao je popularan i u Sjedinjenim Državama. Gotički pisci uglavnom izmišljaju svoje pripovijesti koristeći elemente kao što su horor, misterij, neizvjesnost, romansa, propadanje i degeneracija. Oni koriste ove gotičke elemente za rješavanje ozbiljnih problema koji zahtijevaju mnogo pažnje, primjerice društvena nepravda, korupcija, klasni sustav, rodne norme, rasizam, itd. Poznate gotičke priče ili romani obično sadrže groteskne likove, čisti teror, slikovitu morbidnost, nadnaravne i slikovite pustolovine kako bi zabavile čitatelja. Osim toga, također se oslanjaju na emocionalne krajnosti i mračne teme. Klasični gotički romani obično se odvijaju u okruženjima poput starih, sumornih dvoraca, razorenih palača i izoliranih samostana.

²⁰ romantizam (francuski romantisme), intelektualna orijentacija, tendencija, pokret i razdoblje u europskoj kulturnoj povijesti od 1790-ih do 1840-ih. Naziv je izveden iz pridjeva romantički (engleski romantic), izvedenog od imenice roman, koji se javio potkraj XVII. st. i označavao pripovjedna djela (romane) u kojima se zbivaju čudesni i nestvarni događaji ili se opisuju krajolici slikovita i melankolična ugođaja. Dostupno na <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53304> (posjećeno 12. svibnja 2023.)

Međutim, krajem 19. stoljeća pojavio se novi oblik gotičkog romana. Moderni gotički romani usredotočeni su na urbano okruženje, komplicirane zaplete s raznim podzapletima i ističu suvremena pitanja i brige.²¹

7. Književne reference i sličnosti s drugim djelima svjetske književnosti

7.1 Wolfharti i Dursleyi

Luna je glavna junakinja istoimenog serijala Roberta Naprte. Ona doživljava mnogo teških trenutaka od kada se s Pelješca doselila u Zagreb kod tete Vanesse, tetka Karla Wolfharta i bake Mone kako bi nastavila školovanje nakon smrti svojih roditelja. U tome je Lunin lik vrlo sličan liku Harryja Pottera iz serijala britanske autorice J.K. Rowling²². Već na početku knjige vidimo dvije sličnosti u zapletu. Jedna je sličnost u tome što je Luna izgubila roditelje koji su umrli u prometnoj nesreći koju je orkestrirao najjači među vampirima, Wlodimir, i da su ju tetak Karlo i tetka Vanessa primili k sebi da bi vodili brigu o njoj. I Harry Potter gubi roditelje u ranoj dobi od ruke najjačeg među neprijateljima, Lorda Voldemorta. Razlika je u tome što Wlodimir ubija Lunine roditelje putem leptirice, dok Lord Voldemort to čini osobno, ali i dalje koristeći magiju. Još jedna sličnost s Harry Potterom je ta da i Luna posjeduje nadnaravne moći te je i ona dijete koje znamen nosi. I Luni i Harryju su zatajene njihove moći i prava priroda njihovih obitelji te ih oni otkrivaju samostalno i slučajno. U knjizi su u mnogo navrata vidljive njezine moći te ona na kraju pobjeđuje grofa Drakulu koristeći upravo njih. Izdvojit ćemo nekoliko citata iz knjige *Luna* koji opisuju glavnu junakinju i citate iz serijala o Harryju Potteru u kojima vidimo sličnosti između ta dva lika:

Lebdjela je iznad tla, prolazila kroz redove medvjeda i ježeva u povlačenju i izbacivala mlazove vrućeg plamena na neprijatelja. Kad su prvi redovi vampira nestali u strašnom plamenu što je izbio iz Lune, robovi su pobacali oružje i stali, gledajući jedan drugog u čudu, kao da su se tek probudili. Puba i Joža bili su među njima. A onda su, oslobođeni vampirske začaranosti, uz krike očaja i straha pobjegli zajedno s ostalima glavom bez obzira s bojišta. Vatra je hodala uz Lunu i kosila sve pred sobom. Tisuće malika našlo

²¹ Preuzeto s <https://moderna-galerija.hr/gotika-u-knjizevnosti/#gotika-u-knjizevnosti> (Posjećeno 12 svibnja 2023.)

²² J.K.Rowling (puno ime Joanne Kathleen Rowling), engleska književnica (Yate, 31. VII. 1965). Svjetsku slavu stekla serijom romana o dječaku koji polazi školu čarobnjaštva te doživljava niz čudesnih pustolovina. Dostupno na <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=53532>.

joj se na putu, Muharko i Kamičak zagrlili su se i oprostili od života, kad se iza Lune pojavio mačak, potpuno nalik Sivku. (Naprta, 2010: 367).

U citatima (onom koji prethodi i onom koji slijedi) vidimo nadnaravne moći koje posjeduju Luna i Harry Potter. Luna na početku ne zna da posjeduje nadnaravne moći, ali ona svoje nadnaravne moći otkriva u trenutcima najveće potrebe. Njezine moći rastu s napretkom radnje u knjizi i ne ovise mnogo o njezinoj poduci već o njezinom prirodnom daru.

Harry se bacio prema plamenim vratima, ali Voldemort je kriknuo: „UHVATI GA“ i Harry je smjesta osjetio da ga Quirrellova ruka grabi za zapešće. U istom trenutku kroz Harryjev je ožiljak sijevnuo oštar bol. Imao je osjećaj da će mu se glava raspuknuti. Viknuo je, otimajući se svom snagom, i Quirrell ga je, na njegovo veliko iznenađenje, pustio. Bol u njegovoj glavi je popustio... mahnito se okrenuo da vidi što se dogodilo s Quirrellom i shvatio da je on zgrbljen od bola i da si zuri u prste... na kojima su izbijali mjehuri kao da se opekao. „Uhvati ga! UHVATI GA!“ vrištao je Voldemort. Quirrel se bacio na Harryja. Oborio ga je na pod, srušio se na njega i uhvatio ga za vrat... Harry je gotovo obnevidio od bola, ali ipak je shvatio da Quirrell zavija od muke. (J. K. Rowling, 2022: 256).

Luna i Harry posjeduju nadnaravne moći i to je njihova osobina po kojoj su najviše slični. Još jedna osobina koja ih povezuje je Lunin znamen i Harryjev ožiljak. Harry je jedina osoba koja je preživjela tešku smrtonosnu kletvu i upravo od te kletve ostao mu je ožiljak. Luna pobjeđuje Drakulu i Vlodingira, a Harry pobjeđuje Voldemorta. I u ovom konačnom raspletu u knjizi možemo vidjeti sličnost između djela Roberta Naprte i djela britanske autorice J.K. Rowling.

Lunini tetak i teta, Karlo i Vanessa su Lunini skrbnici. Vanessa je sestra Tesse Herzog, Lunine majke. Oni su također Erikovi i Svenovi i roditelji. Karlo i Vanessa se veoma razlikuju od Petunije i Vernona, Harryjevih tetka i tete koji se brinu o njemu nakon smrti roditelja. Karlo i Vanessa se brinu o Luni. Nastoje joj na svaki način olakšati teške trenutke kroz koje prolazi i utješiti je. Kasnije dolazi i do problema i nekih nesporazuma, ali u svakom slučaju oni su prema Luni uvijek dobronamjerni. Kada je riječ o Vernonu i Petuniji, može se vidjeti velika razlika. U Luni vidimo kako je teta Vanessa dozvolila Luni da izađe s prijateljicama Nelom i Korinom do grada, ali im je Luna lagala jer je poslije kina išla s djevojkama u diskoteku Darkwood pa ju je Vanessa kaznila, ali joj je kasnije i oprostila. U knjizi o Harryju Potteru, tetak Vernon i teta

Petunija (i ona je majčina sestra, baš kao teta Vanessa) se loše ponašaju prema Harryju, ne smatraju ga dijelom obitelji i koriste ga više kao slugu nego što ga tretiraju poput nećaka. U jednoj od scena se može vidjeti kako Harry njima priprema doručak, dok Dudley uživa u darovima koje je dobio za rođendan.

Za nekih petnaest minuta Luna je već oprezno gazila stubama dolje, u nadi da svi još spavaju. Obradovala se kad je vidjela Karla i Vanessu, zagrljene i usnule na sofi u boravku. Tad je Mona povirila iz kuhinje i mahnula joj da priđe. Luna je na prstima došla do bake, hrabro stala pred nju i pogledala je ravno u oči. Mona joj se blago nasmiješila i cmoknula je u čelo. Luni je odmah bilo lakše. Možda su mi oprostili, ponadala se u sebi. – Dobro jutro – iznenada se iz pozadine začuo Vanessin hrapavi glas. Luna je protrnula, okrenula se k teti i ugledala njezino pospano ali nasmiješeno lice. Vanessa joj je prišla, nježno je primila za ruku i tiho kazala: Luna dušo, u vezi s onim sinoć, znam da se ljutiš na mene i da misliš da sam prestroga, ali jako sam se uplašila. Svi smo se uplašili za tebe... – Teta, žao mi je, iskreno – ispričala se Luna. – Mama, skuhaj nam čaj, molim te – zamolila je Vanessa Monu, a Lunu je posjela za stol do prozora, smjestila se nasuprot njoj i nastavila: - Znam, dušo, znam da ti je žao. I meni je žao što sam onako reagirala, pretjerala sam. Onu kaznu zaboravi, naravno da smiješ u grad... ali tek od ponedjeljka. (Naprta, 2010: 114 – 115).

Luna i njezina teta su se posvađale. U ovom ulomku vidimo da je teta Vanessa bila ljuta na Lunu jer joj je lagala da ide u kino. Sutradan se Vanessa pokajala i uvidjela da je nećakinji dala prestrogu kaznu. Ona se pomirila sa Lunom i sve joj oprostila. Tako su Luna i njezina teta prebrodile svoje nesuglasice.

Ali Harry Potter ipak je bio u kući. U ovom je trenutku još spavao, ali ne zadugo. Njegova teta Petunia već je bila na nogama. Njezin je kreštavi glas prvi narušio jutarnju tišinu. „Ustaj! Diži se! Odmah!“ Harry se prenuo iz sna. Teta je opet glasno pokucala na vrata. „Diži se!“ zakreštala je. Harry je čuo da odlazi prema kuhinji, a potom i da stavlja tavu na štednjak. Prevrnuo se na leđa, pokušavajući se prisjetiti što je maloprije sanjao. Baš mu se svidio taj san. Sjećao se samo letećeg motocikla i imao je neki čudan osjećaj da ga nije sanjao prvi put. Teta je opet bila pred njegovim vratima. „Jesi li ustao?“ oštro je upitala. „Evo sad ću“, rekao je Harry. „Pa kreni već jednom, moraš pripaziti na slaninu na tavi. I pazi da ti ne pregori, za Duddyjev rođendan sve mora biti savršeno.“ (J. K. Rowling, 2022: 24).

Harry nije prihvaćen u obitelj kako bi trebao, što je vidljivo iz citata koji prethodi. Lunina obitelj koja se skrbi o njoj nakon smrti njezinih roditelja nastoji joj pružiti, koliko je to moguće, ljubav i podršku.

Lunini bratići, Erik i Sven, za koje se kasnije saznaje da su također i polubraća Ivone Ledinski, unuci su bake Mone i djeda Luje, sinovi Karla i Vanesse te nećaci Vanessine sestre i Lunine majke Tesse i oca Alberta. Osim što Luna ima dva umjesto jednog bratića, velika je razlika između Luninog serijala i serijala Harryja Pottera u odnosu koji glavni likovi imaju s njima. U knjizi Luna možemo vidjeti da je Sven htio Luni dati podršku te ju je pitao je li gladna. Bilo mu je teško vidjeti je tako tužnu jer je ostala bez roditelja. Utješio ju je tako da je naručio pizzu za njih dvoje. Kasnije je stigao i Erik. On je poveo svog brata i Lunu u jedan restoran, a kasnije u diskoteku „Darkwood“. S druge se strane Harryjev bratić Dudley prema svom rođaku ne ponaša prijateljski. U knjizi britanske autorice možemo vidjeti kako se Dudley bezobrazno ponaša prema Harryju te je uvijek u centru pažnje i vrlo je razmažen. Primjerice, kada su roditelji htjeli Dudleyu organizirati veliko iznenađenje za rođendan u Zoološkom vrtu, on se usprotivio da Harry dođe s njima. Kasnije se njihov odnos u serijalu donekle popravi nakon što ga Harry spasi od bića tame Dementora, no to se i dalje ne može nazvati ni prijateljskim ni rodbinskim odnosom.

Luna je čekala u boravku, kraj prekidača za struju. Bratić joj je iz hodnika viknuo neka sad proba. Luna je pritisnula sklopku, pojavila se svjetlost. Sven se vratio s lampom u ruci i starim izgorjelim osiguračem. Još se i našalio da mu je otac građevinar, a da im se kuća raspada od starosti. – Jesi gladna? Da naručimo nešto za večeru? – upitao je Lunu. – Jesam, gladna sam, ali bih radije do grada. Da se malo prošetamo, a poslije možemo negdje nešto pojesti. Jooj, super, sjetila sam se, idemo u onaj slatki restorančić u Tkalči, znaš onaj kamo me stalno vodite, gdje rade super salate. Ili možemo na neko novo mjesto, sigurno se nešto dobro otvorilo otkad sam zadnji put bila tu – predložila je Luna. – Hm, nisam siguran da je to dobra ideja – kazao je Sven, a lice mu se najednom smračilo, sklonio je pogled u stranu. – Zašto? Ne razumijem – iskreno se začudila Luna. – Pa... Ovaj... Mislim, ne možemo baki ostaviti samu doma - promućao je neuvjerljivo Sven. – Dobro, ako ti tako kažeš – kazala je i ispitivački, u oči, pogledala bratića. Nije mu baš povjerovala. Sven je znao da sad mora nešto na brzinu smisliti, da Luna ne počne postavljati suvišna pitanja.« (Naprta, 2010: 21 – 22).

Bratić Sven pokazuje puno ljubavi i želi pružiti podršku Luni koja je ostala bez roditelja. Oni se dobro slažu i pomažu jedan drugome kada zatreba.

Dudley je glasno zaplakao. Bile su to lažne suze, on zapravo već godinama nije iskreno zaplakao, ali znao je da će mu mama dati sve što poželi ako napravi grimasu i počne zavijati. „Mili moj Dadliću, ne plači, mama mu neće dopustiti da pokvari tvoj dan!“ uzviknula je, objuivši ga rukama. „Ne... ne želim... d-da on... ide!“ urlao je Dudley između glasnih, hinjenih jecaja. „On uvijek sve p-pokvari!“ Kroz razmak između majčinih ruku uputio je Harryju otrovan osmijeh. (J. K. Rowling, 2022: 27).

Dudley se veoma razlikuje od Erika i Svena, i veoma se loše ponaša prema svom rođaku Harryju. Također Vernon i Petunija uvijek stavljaju na prvo mjesto svog sina, a zapostavljaju Harryja.

Mona je Lujina supruga, Vanessina i Tessina majka, Lunina, Erikova i Svenova baka. Ona je vještica i uvijek je na pomoći svojoj obitelji. Može se primijetiti kako je njena kuća začarana i da se koristi raznim magijskim tehnikama, npr. u jednom dijelu knjige možemo vidjeti kako je sa svojim čarobnim štapićem sredila Alexa Tugomira (Naprta, 2010: 135). Možemo primijetiti i elemente humora u knjizi. Ona je jako loša kuharica i njeni ukućani nakon večere nazovu obližnju pizzeriju (Naprta, 2010.: 17).

Lik Mone je sličan liku majke Ronalda Weasleya, Harryjeva najboljeg prijatelja. Na primjer, u drugom nastavku serijala Luna pod nazivom *Testament grofa Drakule*, vidimo kako Mona podučava Ivonu i Lunu vještičarstvu. U drugom djelu Harryja Pottera, to jest *Harry Potter i odaja tajni*, možemo vidjeti kako je i kuća Molly Weasley začarana, a ona podučava djecu kako koristiti prah za putovanje putem kamina.

Ponajviše mala škola za vještice, što su je na Pelješcu za Lunu i Ivonu organizirale baka Mona i teta Vanessa. Osim što im je zadatak bio da istraže Lunine posebne sposobnosti, stare su vještice željele podučiti mlade osnovnim vještinama. I dok je Ivona brzo s lakoćom svladala gradivo, Luni jednostavno ništa nije polazilo za rukom. Još se nekako nosila s osnovama travarstva i spravljanja melema, što im je predavala Vanessa, ali je zato potpuno podbacila u pravim čarolijama. Mona je bila jako razočarana, očekivala je više od svoje omiljene unuke. No, Luni jednostavno nije išlo. (Naprta, 2013: 31)

Ovdje možemo vidjeti kako Mona zajedno sa Vanessom podučava Lunu i Ivonu o vještičarstvu. Nažalost, Luni nije išlo vještičarenje, njezine će se moći pojaviti tek kasnije, u trenutku potrebe.

Uzeo je prstohvat svjetlucavog praška iz lonca, prišao kaminu i bacio prašak u vatru. Vatra je glasno zapucketala, poprimila smaragdozelenu boju i suknila uvis, nadvisujući Freda. On je zakoračio u plamen, viknuo: „Zakutna ulica!“ i nestao. „Moraš biti razgovijetan, dušo“, objasnila je gospođa Weasley Harryju kad je i George zagrabilo u lonac. „I moraš paziti da izađeš van kroz pravu rešetku...“ „Kroz što?“ nervozno upita Harry. Vatra je opet buknila i George je nestao s vidika. „Pa, imat ćeš na izbor svu silu čarobnjačkih kamina, ali sve dok govoriš razgovijetno [...] (J.K. Rowling, 2023: 47 – 48).

Harry Potter se prvi put susreće s novom čarolijom. I on je, poput Lune, u tom prvom trenutku nesiguran i malo nervozan.

Posljednja usporedba se odnosi na roditelje dvaju likova. Albert i Tessa Herzog su Lunini roditelji koji su odmah na početku knjige nastradali u prometnoj nesreći. Oni su slični Lilly i Jamesu Potteru jer su i oni umrli nasilnom smrću nakon koje je Harry postao siročić. Razlika je u tome što je Luna bila odraslija kad je izgubila roditelje a netom prije njihove smrti se posvađala s njima jer joj nisu dozvolili da spava kod prijateljice pa ju je pekla savjest što im je rekla da ih mrzi. U knjizi o malom čarobnjaku, kada je Voldemort došao do kuće Potterovih, prvo je ubio Jamesa, a kasnije je došao u Harryjevu sobu i ubio Lilly. Lilly je, prije nego je umrla, izgovorila moćnu čaroliju kako bi obranila Harryja. Voldemort je htio ubiti Harryja ali se on uspio spasiti zahvaljujući Lillynoj čaroliji.

Jedino Luna nije uživala u toj seoskoj idili. Problemi su se gomilali, što je bila starija. Izlasci, kafići, kino, prijateljice, sve joj je to bilo daleko, a roditelji je nisu puštali da nakon škole ostane u gradu, a kamoli da prespava kod nekog. Stalno su joj trubili da je još premlada i da ima vremena za zabavu, i za dečke, a Luna se sve više i više osjećala kao zatočenica u toj njihovoj divnoj vili na samoj obali mora. (Naprta, 2010: 14).

Luna želi više slobode, želi izlaziti navečer. Njezini roditelji smatraju da je još premlada pa joj, da bi ju zaštitili, ne dopuštaju izlaske.

Voldemort je ipak odabrao Harryja i odlučio ga ubiti. Potteri su se, znajući da ih Voldemort traži, odlučili sakriti u Godricovoj dolini koristeći se čarolijom Fidelius. Na nesreću, za Čuvara tajne odabrali su Petera Pettigrewa koji ih je izdao i prodao Voldemortu. 1. studenog 1981. Voldemort ih napada u njihovoj kući. Prvo se suočava s Jamesom Potterom kojeg ubija. Zatim pronalazi Lily koja se žrtvuje kako bi spasila Harryja te i ona umire. Svojom je žrtvom aktivirala posebnu magiju, magiju koja je zaštitila Harryja od

Voldemorta. Kada je Voldemort bacio kletvu Avada Kedavra na Harryja, kletva se odbila i pogodila njega. Voldemort je jedva ostao živ i to samo zahvaljujući svojim horkruksima.²³

Voldemort je uspio ubiti Harryjeve roditelje, ali zbog moćne čarolije svoje majke, on je preživio. Upravo zbog tog događaja je u čarobnjačkom svijetu bio poznat svima i čarobnjaci su ga veoma cijenili, ali Harry je odrastao izvan čarobnjačkog svijeta i o njemu nije ništa znao, upravo poput Lune.

7.2 Predlošci iz svjetske književnosti za likove antagonista

Knez Wlodimir je najvažniji negativac u Luninom serijalu. U prvom dijelu vidimo njegovu nemilosrdnost, manipulativnu prirodu i indiferentnost prema ljudskom životu. Jedanput na godinu on organizira Bal djevice i jednu od njih pretvara u leptiricu. Na kraju romana saznajemo na koji je način Wlodimir ubio Lunine roditelje, a također i Veroniku Repički i njenu djecu u drugom nastavku serijala, *Testament grofa Drakule*: koristeći se djevojkama pretvorenima u leptirice koje šalje na samoubilačku misiju. Njegov kukavičluk i nestabilnost dolaze do izražaja kada se kasnije počne pribojavati za svoj položaj zbog toga što se grof Drakula probudio iz stoljetnog sna. On je sličan negativcu Voldemortu jer je i on ubio neprijateljeve roditelje koristeći se crnom magijom. Čak im je i ime slično. I Wlodimir i Voldemort na kraju romana budu poraženi: Voldemort u dvoboju s Harryjem bude ubijen vlastitom kletvom, a Wlodimir pobjegne kako bi spasio živu glavu iz dvoboja s Lunom.

Ubrzo su se sve prekrasne leptirice golih grudi i blijede, svilenkaste kože tiskale u maloj kontrolnoj sobi, jedino je Wlodimir sjedio u kožnatoj fotelji, sa Živanom na koljenima, i s daljinskim upravljačem u ruci. Stisnuo je gumb, a na velikom se ekranu ispred njih pojavila slika neke mlade djevojke u crnoj haljini. – Predstavi nam se - začuo se Wlodimirov glas iz pozadine. – Ja sam Nevena, tvoja nevjesta – kazala je cura. – Ne obraćaš se meni, nego njima – ispravio ju je Wlodimir. – Ja sam Nevena, nevjesta Kneza Tame! – ponosno je uzviknula. – Reci nam, koji je tvoj zadatak? – upitao ju je Wlodimir, skriven iza kamere. – Ubiti Tessu i Alberta Herzoga! – Kako ćeš to učiniti? – Skočit ću u letu na njihov automobil i aktivirati eksploziv. (Naprta, 2010: 325).

U ovom ulomku vidimo Wlodimirovu okrutnost. On koristi djevojku koju je pretvorio u leptiricu da bi ubio Lunine roditelje. Nema milosti za djevojke, leptirice koje mu služe.

²³ Dostupno na https://www.wikiwand.com/hr/James_i_Lily_Potter (posjećeno 27. svibnja 2023.)

- Što si tako namazan po licu, Karlo? – zanimalo je Sinišu. – A to? – nasmiješio se Karlo.
- Bili smo u potjeri, ganjali onoga vašega razmetnoga, ali nam je nažalost zbrisao. Onoga vašega sina razmetnoga, ali nam je nažalost, zbrisao. – Wlodimira? Saznao si gdje se krije? – Aha, dobili smo povjerljivo informaciju, morao sam brzo djelovati, nadam se da se ne ljutiš što te nisam izvijestio. – Ma što bih se ljutio? Šteta što vam je umakao. – Da, baš šteta – ponovio je Karlo. – Htio sam ti ga izručiti na pladnju, s prilogom. U ime naših dobrih odnosa, a u skladu sa Sporazumom. – Zbilja lijepo od tebe, stari družo – iskreno je uzvratilo Siniša. – No, o kakvom to prilogu govoriš? Još je netko bio s njim? – Da, Wladimir nije u bijegu sam, s njim je i jedna mlada novostvorena vampirica. Ime joj je Sofija Perlman. O njoj sam htio s tobom razgovarati – počeo je oprezno Karlo. (Naprta 2013: 500 – 501).

U ovom ulomku saznajemo da je Wladimir u bijegu. Završna bitka između onih koje se bore na strani dobra i njihovih protivnika odvijat će se bez njega.

Grof Drakula je još jedan negativac u Luninom serijalu i još je gori od kneza Wlodimira. Na početku se on samo spominje dok sniva stoljetni san na tajnoj lokaciji. Siniša Zmaj Grički pokušava doći do knjige Testament grofa Drakule kako bi otkrio lokaciju njegovog počinka, probudio ga i potaknuo da preuzme od Wlodimira ulogu Kneza Tame koja mu pripada. U drugom dijelu ga Siniša sa svojim pomagačima uspije probuditi iz stoljetnog sna na otoku Susku. Grof Drakula je glavni lik istoimene knjige Brama Stokera²⁴. Ovaj lik možemo smjestiti u povijesni kontekst, on je stvarno postojao i zvao se Vlad III. Drakula, a klasična je figura gotičkog horora.

Grof Drakula glavni je lik knjige Drakula, koju je 1897. napisao Bram Stoker. On je vampir koji može mijenjati oblik – može se pretvoriti u različita stvorenja, poput šišmiša ili golemog psa, ali i u maglu kako bi mogao ulaziti u zaključane prostorije. U njegovome dvorcu zarobljen je Jonathan Harker, ali ga Drakula iz svojih razloga drži na životu. Harker umalo postaje žrtvom triju vampirica, Grofovih supruga, ali ga Grof spašava. Drakula, poput većina vampira, nema odraz u zrcalu i ne može podnijeti sunčevu svjetlost češnjak i križeve. Da bi ga se ubilo, u srce mu se mora zabiti kolac. Tada se pretvara u Prašinu. (Regan, 2010: 7).

²⁴ Bram Stoker, irski književnik (Dublin, 8. XI. 1847 – London, 20. IV. 1912). Studirao matematiku; napustio državnu službu i 1878. preselio se u London, gdje je 27 godina bio osobni tajnik svojemu idolu, glumcu H. Irvingu. Od 1871. pisao je kritike i novinske članke za Dublin Evening Mail. Svojim fantastičnim romanom Drakula (Dracula, 1897) ostvario je vrlo utjecajno novije djelo o vampirizmu. Dostupno na <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58222>. (posjećeno 27. svibnja 2023.)

Lik grofa Drakule je općepoznat i prema romanu snimljeni su i filmovi. U knjizi *Luna* prikazan je kao negativac, ali također i kao starac bolestan od demencije.

Vlad III. Bio je stvarni princ koji je živio u 15. stoljeću. Bio je sin Vlada Zmaja, što bi se na njegov jezik prevelo kao Vlad Dracul. Stoga je Vlad III. Dobio nadimak Draculea ili Sin Zmaja. Najpoznatiji je po tome što je nadahnuo pisca Brama Stokera da oblikuje glavni lik svoga romana *Dracula*, napisanog 1897. godine. Vlad nije bio vampir, nego odlučan i vatreni ratnik. Svoje neprijatelje najradije je mučio i ubijao tako što ih je nabijao na kolac. Zbog toga je dobio nadimak Vlad Nabijač. Bio je princ Valahije, oblasti u južnom dijelu Rumunjske, ali je živio u Transilvaniji, oblasti poznatoj po vampirima. (Regan, 2010: 27).

U citatu koji prethodi navedena je povijesna podloga i osoba koja je stvarno postojala u prošlosti princ Vlad III. Taj lik je bio inspiracija piscu Bram Stokeru i na toj osnovi je nastalo djelo *Dracula*. Luna se u dijelu *Dijete koje znamen nosi* bori protiv Grofa Drakule. Nije bilo tako jednostavno pobijediti Grofa Drakulu. On je u borbi pokazao svu svoju moć. U ulomku koji slijedi vidimo njegovu preobrazbu.

Dok su se vukovi povlačili preko polja, Luna je gore vodila pravu bitku s povampirenim Drakulom kojemu su iz kičme izbila dva golema šišmiševa krila, išarana tamnoplavim žilama, lice mu se potpuno izobličilo, ušiljilo, oči mu se izbečile, iz usta je palacao zmajskim, račvastim jezikom, a tijelo mu je bilo posve prekriveno debelom zmijskom krljušti. Čim bi Luna prema njemu pustila svoju plamenu bombu, on bi iz sebe izrigao toliko vatre da je potpuno blokirao njezin napad. Luna je preko ramena vidjela da su vukovi nadomak šume, nadomak spasa, pa se i ona počela povlačiti nebom. (Naprta, 2013: 542 – 543).

U ovom citatu se vidi ozbiljna bitka između Lune i Drakule. Sama borba i preobrazba prikazani su veoma slikovito. Zahvaljujući Luninim moćima i pomoći Velikog Maga, Luna je uspjela pobijediti.

Spomenut ćemo ovdje još i Muharka i Kamička koji su također negativci koji se pojavljuju u prvom dijelu serijala. Te likove osmislio je češki umjetnik Zdeněk Smetana. Njih bi se moglo usporediti s domaćima iz knjige *Šuma Striborova* koju je napisala Ivana Brlić – Mažuranić²⁵. Iako ima nekih sličnosti između tih likova, postoje i razlike.

²⁵ Brlić-Mažuranić, Ivana, hrvatska književnica (Ogulin, 18. IV. 1874 – Zagreb, 21. IX. 1938). Kći pravnik Vladimira Mažuranića i unuka pjesnika i bana Ivana Mažuranića. Školovala se privatno. Nakon udaje za političara Vatroslava Brlića preselila se iz Zagreba, u kojem je živjela 1878–92., u Slavonski Brod. Dostupno na <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=9601> (posjećeno 2. lipnja 2023.)

Domaći su također mala sitna bića, ali oni čine dobro, a Muharko i Kamičak su Wlodimirovi pomagači i negativni su likovi. U serijalu možemo vidjeti kako su Muharko i Kamičko ubili Sivka, Luninog kućnog ljubimca, mačka, i ukrali Lunin mobitel te ga predali knezu Wlodimiru.

U knjizi Ivane Brlić – Mažuranić je snaha, Žena guja, rekla baki da zagrije vodu dok se ona vrati. Baka je naravno zapalila vatru da bi ugrijala vodu i pojavili su se domaći i zabavljali baku. Baka je zavoljela domaće te je malo zaplakala i objasnila sve svoje probleme Malom Tintiliniću, poglavaru domaćih. Malik Tintilinić joj je pomogao tako što je kokošja jaja zamijenio svračjim jajima pa kada ih je kasnije tog dana baka pokazala snahi, ona je pokazala zmijski jezik pred svima.

Slijedi citat u kojem su prisutni likovi Muharko i Kamičak:

Malici Muharko i Kamičak veselo su poskakivali na Wlodimirovu radnom stolu, dok je samoproglašeni Knez Tame umetao karticu ukradenu iz Lunina mobitela u svoj skupocjeni blekberi. Zao osmijeh zatitrao mu je na surom licu kad je u memoriji pronašao fotografiju mrtvog Sivka, kraj kojeg su ponosno stajali njegovi malešni ubojice. – Ha i mačketinu ste sredili. Svaka čast, dečki – pohvalio ih je. – Ja sam ga, ja sam ga, gospodaru – kričao je na sav glas Muharko. – A ja sam ukrao mobitel mladoj vještici – hvastao se Kamičak. – Ma bravo, obojica! Zaslužili ste veliku nagradu! Zlato! Daj nam zlata! – zatražio je Muharko. – Da, ćup zlata, veliki ćup! – kimao je Kamičak. – Hm – premišljao se Wlodimir – ako vam dam ćup zlata, sami ga nećete moći nositi. Ali... imam ja za vas nešto bolje. Nešto puno bolje. Svidjet će vam se. (Naprta, 2010: 317).

U ovom ulomku vidimo kako se Muharko i Kamičak hvale Wlodimiru za zlodjela koja su napravili. Wlodimiru je bio oduševljen s njihovom službom pa ih je nagradio. Slijedi ulomak iz knjige *Šuma sriborova*:

Baka stane pripovijedati Domaćima sve kako je bilo. Domaći posjedali uokolo po rubu ognjišta, nožice ovjesili niz ognjište, nanizali se kao čičak do čička i slušaju baku, pa svi klimaju glavom od čuda. Kako klimaju glavom, onako im se žare crvene kapice: mislio bi tko ono sama vatra na ognjištu plaminja. Kad je baka svršila pripovijedanje, viknu jedan od Domaćih, po imenu Malik Tintilinić²⁶: – Ja ću ti pomoći! Idem u sunčanu zemlju i donijeti ću ti svračjih jaja. Podmetnut ćemo ih pod kokoš, pa kad se izlegu svračići, prevarit

²⁶ Malik Tintilinić – stari narodni naziv za jednoga od najživljih "Domaćih".

će se snaha: polakomit će se kao svaka šumska guja za svračićima i isplazit će jezik. (Brić – Mažuranić, 2015: 99).

Možemo usporediti likove iz knjige *Luna* (Muharko i Kamičak) i likove iz knjige *Šume Striborova* (Domaći). Sličnost među njima je u njihovoj veličini, ali Domaći imaju veoma različit karakter u usporedbi sa zlikovcima. Oni su imali osjećaja slušati baku dok je ona pričala svoju tužnu priču.

Na kraju ćemo spomenuti još i Borimira, čuvara Canisa kojega je kasnije Wlodimir ubio. Njega susrećemo u drugom djelu serijala *Testament grofa Drakule* u kojem su na Velebitu Karlo Wolfhart i Ludovik Vukčić Hrvatinić zajedno tražili mitski Canis jer su željeli održati obećanje dato jednom poginulom psetoglavcu koji im je puno pomogao u borbi protiv Wlodimira i spasiti njegovu ženu i djecu. Kada su provalili u njihovu tamnicu, Borimir je rekao provalnicima da ih čeka veliko suđenje, ali da će ih nekako spasiti od te kazne. Vezano za njega je zanimljivo spomenuti da je njegovo ime vrlo slično imenu lika Boromira koji se pojavljuje u knjizi *Gospodar Prstenova* autora J. R. R. Tolkiena. Zbog sličnosti dvaju imena, posredno se čitatelju sugeriraju obilježja karaktera njegova lika.

Borimir se prikazuje kao hrabar i plemenit lik koji strastveno vjeruje u moć kraljevstva, koje može braniti svoj narod do kraja. Boromirova velika izdržljivost i fizička snaga, zajedno sa snagom i zapovjedničkom osobnošću, učinilo ga je široko poznatim zapovjednikom u gondorskoj vojsci: bio je kapetan Bijele Kule, i uskoro je postao Kapetan-General, isto noseći naslov Velikog Upravitelja Bijele Kule. Bio je i nasljednik položaja Namjesnika.²⁷

U Luni se njegov karakter oslikava i u sljedećim recima iz kojih je razvidna njegova vjernost starim prijateljima i suborcima, iako ih je u jednom trenutku izdao u borbi, upravo poput Boromira koji je izdajom htio preuzeti moćni Jedinostveni Prsten, ali se naposljetku hrabro žrtvovao u borbi kako bi spasio svoje suborce.

– Generale – kratko je, umjesto pozdrava, rekao Buzdovan i kimnuo. – Buzdovane – odvratio mu je Karlo. – Daj prestani s tim Buzdovanom – prošaptao je konspirativno psetoglavac. To sam ja, Borimir, tvoj prijatelj. Došao sam vam pomoći. – Borimire?! Otkud sad to? Jutros nisi tako zvučao – čudio se Karlo. – A što sa drugo mogao s onom dvojicom dobermana za vratom? – Dobro, recimo da ti vjerujem. A sad, da čujem kako ćeš nam

²⁷ <https://www.wikiwand.com/hr/Borimir>. Posjećeno (23.9.2023.)

pomoći? – Sutra vas čeka suđenje, to morate odraditi, a najvažnije je da priznate zločin i... – Ček', ček" malo, prijatelju stari. Kakav sad opet zločin, što to trabunjaš? (Napрта, 2013: 58).

Karlo i Lujo su zarobljeni od psetoglavaca. Jedan od njih im se predstavlja i kaže im da su oni prijatelji. On je nekad bio Borimir. Ipak psetoglavac im zapravo nije htio pomoći, gledao je samo svoj interes. Želio je predati vukodlake Wlodimiru i tako steći pravo na nagradu. Slijedi ulomak iz knjige Gospodar Prstenova.

On zašuti, ali istog časa ustane Boromir, visok i ponosit. – Dopustite, kneže Elrond , da prvo ja kažem nešto više o Gondoru , jer to je kraj iz kojeg dolazim. Bit će dobro da svi znaju što se tamo događa. Jer mislim da malobrojni znaju za naša djela i zato ne slute u kakvoj će biti pogibelji ako na kraju ipak budemo poraženi. Nemojte vjerovati da se u Gondoru potrošila krv Númenora, niti da je zaboravljen njihov ponos i dostojanstvo. Naša srčanost još zauzdava divlje narode istoka i odvraća užas Morgula, i samo se tako održavaju mir i sloboda u zemljama iza nas, koji smo bedem zapada. No ako padnu riječni prolazi što onda? (R.R. Tolkien, 2019: 263).

Boromir je vrlo hrabar ratnik. Želi na okupljanju svih naroda koji se bore protiv Mordora (vilenjaci, patuljci, ljudi i hobiti) objasniti veliku ulogu koju njegov narod ima u obrani od zlih sila.

8. Zaključak

U ovom završnom radu se želi istaknuti da horor kao žanr ima svoje pozitivne i negativne strane. Na tom smo tragu izdvojili i pojasnili značajke horora i njegove elemente koji su prisutni u tinejđerskom romanu *Luna* hrvatskog pisca Roberta Naprte. Valja uzeti u obzir da je doživljaj svakog žanra subjektivne naravi i svaki čitatelj i gledatelj mora procijeniti jesu li čitanje ili gledanje horora pozitivni ili negativni za njega. Kada je riječ o mladima i djeci, postoji veliki problem s takvim žanrom. Nerijetko su za pretjerano uživanje u takvom žanru odgovorni roditelji jer dopuštaju svojoj djeci da previše vremena provode na Internetu i video igrama te tako svjedoče nasilnim scenama koje nekoj djeci mogu izazvati košmare. S druge strane, i u književnosti je horor dostupan mlađim uzrastima, ali u količini i vrsti prilagođenoj za taj uzrast. Već kod tinejđera horor scene rjeđe izazivaju tjeskobu i noćne more, a kada je riječ o starijoj ili, drugim riječima, zrelijoj publici, ona sama bira sadržaje koji ju zanimaju te joj horor zapravo više ni ne može naštetiti.

U knjizi *Luna*, izabranoj za završni rad, mladi čitatelji mogu pratiti borbu između dobra i zla kroz neke već dobro poznate obrasce preuzete iz drugih djela svjetske dječje književnosti. Kroz odnose i likove koje autor opisuje vidljiva je i psihološko-emotivna dimenzija ljubavi i podrške u obitelji koje su u tinejđerskoj dobi često predmet osporavanja te izvor negativnih emocija i sukoba. Neka loša iskustva koja nažalost mladi doživljavaju, kao što su vršnjačko nasilje, obiteljska svađa, zabranjena ljubav, prisutna su i u ovoj knjizi, što ju čini primjerom tinejđerskog romana. Elementi horora vidljivi su u onim dijelovima knjige gdje se opisuju scene nasilja i ubojstva, vampirizma, paranormalnih iskustava i natprirodnih moći.

U zaključku možemo reći da je ova knjiga prožeta referencama na druga svjetska djela iz ovog žanra, a elementi horora vjerno prate europsku i svjetsku tradiciju te su jamačno jedan od jačih elementa koji privlače mlađu publiku.

9. Literatura

Besenghi E. e A. Faeti (1997) *La scala a chiocciola. Paura, horror, finzioni. Dal romanzo gotico a Dylan Dog*, Firenze: La Nuova Italia.

Brić – Mažuranić, I. (2015) *Priče iz davnine*, Zagreb: Školska knjiga.

Hoffmann, H. (1993) *Janko Raščupanko ili vesele priče i šaljive slike*, Rijeka: Andromeda.

Naprta, R. (2010) *Luna*, Zagreb: Algoritam.

Naprta, R. (2012) *Testament grofa Drakule*, Zagreb: EPH Magazini d.o.o.

Naprta, R. (2012) *Na krilima demona sokola*, Zagreb: EPH Magazini d.o.o.

Naprta, R. (2012) *Red zmaja*, Zagreb: EPH Magazini d.o.o.

Naprta, R. (2012) *Dijete koje znamen nosi*, Zagreb: EPH Magazini d.o.o.

Punter, D. (1996) *The Literature of Terror: A History of Gothic Fictions from 1765 to the Present day, Volume 2: The Modern Gothic*, Harlow: Paearson Education.

Regan L. (2010) *Vampiri i druga čudovišta*, Zagreb: Egmont.

Rowling, J. K. (2022) *Harry Potter i kamen mudraca*, Zagreb: Mozaik knjiga.

Rowling, J. K. (2023) *Harry Potter i odaja tajni*, Zagreb: Mozaik knjiga.

Tolkien, J. R. R. (2019) *Gospodar prstenova 1 – Prstenova družina*, Zagreb: LUMEN.

Internetski izvori

<https://www.enciklopedija.hr/>

<https://www.wikiwand.com/>

<https://moderna-galerija.hr/gotika-u-knjizevnosti/#gotika-u-knjizevnosti>

<https://www.lafilm.edu/blog/subgenres-of-horror-films-explained/#:~:text=Paranormal%20horror%20is%20closely%20related,a%20physical%20presence%20on%20screen>

https://www.researchgate.net/publication/360729562_The_Dark_Thread_An_Interview_with_David_Punter

10. Sažetak

U ovom se završnom radu općenito opisuju karakteristike i podžanrovi horora kao uvod u analizu elemenata horora prisutnih u romanu Luna, tinejderskom serijalu u pet nastavaka hrvatskog novinara i književnika Roberta Naprte. U radu se opisuju razlike između dječjeg i tinejderskog horora primjerima preuzetim iz književnih djela, ali i ostalih medija koje u današnje vrijeme mlađe generacije konzumiraju, kao što su filmovi, animirani filmovi, glazbeni spotovi i video igrice. Također se donosi usporedba između dva dječja filma i dva tinejderska horora te kratki sadržaj serijala Luna, čiji su sadržaj i likovi uspoređeni s fabulama i likovima iz referentne literature (npr. usporedba Lune i Harryja Pottera).

Ključne riječi: žanr horora, tinejderski horor, Robert Naprta, serijal Luna

11. Abstract

In questa tesina di laurea triennale, vengono descritte le caratteristiche e i sottogeneri dell'horror in generale, come introduzione all'analisi degli elementi dell'orrore presenti nel romanzo *Luna*, una serie di cinque libri appartenente al genere per adolescenti scritta dal giornalista e scrittore croato Robert Naprta. La tesina descrive le differenze tra l'horror per bambini e quello per adolescenti con esempi tratti da opere letterarie, ma anche da altri media, soprattutto quelli che oggi sono più popolari presso le generazioni più giovani, come film, film d'animazione, video musicali e videogiochi. Vengono anche messi a confronto due film per bambini e due film horror per adolescenti, nonché un breve riassunto della serie *Luna*, il cui contenuto e i personaggi vengono confrontati con le trame e i personaggi di altre opere letterarie di rilievo (come ad esempio il confronto tra *Luna* e *Harry Potter*).

Parole chiave: genere horror, horror adolescenziale, Robert Naprta, serie Luna